

Afrikkalaisten yliopisto-opiskelijoiden kokemuksia Suomesta

Ville Ketola

Pro gradu -tutkielma

Kasvatustieteiden tiedekunta

Opettajankoulutuslaitos

Turun yliopisto

Marraskuu 2020

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Opettajankoulutuslaitos

KETOLA, VILLE: Afrikkalaisten yliopisto-opiskelijoiden kokemuksia Suomesta
Pro gradu -tutkielma, 70 s., 3 liites.

Kasvatustiede

Marraskuu 2020

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla Afrikkalaisten kansainvälisten opiskelijoiden kokemuksia elämisestä ja yliopisto-opiskelusta Suomessa. Tutkimuksen aihetta lähestyttiin laadullisella tutkimusmenetelmällä. Tutkimusaineisto kerättiin yksilöllisillä teemahaastatteluilla, joihin osallistui kahdeksan afrikkalaista opiskelijaa. Tutkimusaineisto analysoitiin teorialähtöisellä sisällönanalyysillä. Aineiston luokittelussa yläluokat muodostettiin aikaisemman tutkimuksen antaman viitekehyksen pohjalta. Alaluokat muodostettiin aineistolähtöisesti. Aineiston analysoinnissa käytettiin Nvivo 11 tietokoneohjelmaa.

Suomessa Afrikkalaiset opiskelijat joutuivat sopeutumaan erilaiseen kulttuuriseen ja fyysiseen ympäristöön. Afrikkalaiset opiskelijat eivät osanneet suomea, joten joissakin vuorovaikutustilanteissa kommunikointi oli hyvin haastava. Kokemukset englanninkielisestä kommunikoinnista suomalaisten kanssa olivat vaihtelevia. Ystävystyminen suomalaisten kanssa ystäväperheitä lukuun ottamatta koettiin haastavaksi. Opiskelijoiden tärkeimmät ystävyyssuhteet muodostuivat omassa vertaisryhmässä. Opiskelu suomalaisessa yliopistossa oli oppilaskeskeisempää ja vaati opiskelijalta enemmän vastuun ottamista. Afrikkalaiset opiskelijat kohtasivat rasismia opiskellessaan Suomessa. Pääosin kyse oli rasisisesta viestinnästä sanoin ja käsimerkein, mutta opiskelijat raportoivat myös muutamista fyysisistä kontakteista. Arjen elämässä opiskelijat kohtasivat pääosin liikkumiseen ja säähän liittyviä muutoksia. Tutkimuksen tulokset olivat suurimmaksi osaksi samankaltaisia kuin aikaisemmassa tutkimuksessa.

Tutkimus antaa näkökulman afrikkalaisten yliopisto-opiskelijoiden kokemuksiin Suomessa. Tutkimuksen avulla afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksia voidaan ymmärtää paremmin, mikä on tärkeää heidän sopeutumisensa tukemisessa. Tieto on hyödyllistä yliopistoille paremman orientaation ja tukitoimien järjestämiseksi. Tiedosta on hyötyä myös afrikkalaisia opiskelijoita opettaville yliopisto-opettajille sekä heidän kanssaan työskenteleville opiskelijoille.

AVAINASANAT: akkulturaatio, kansainvälinen opiskelu, afrikkalainen opiskelija

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	AKKULTURAATIO	4
3	KANSAINVÄLISTEN OPISKELIJOIDEN AKKULTURAATIO.....	7
	3.1 Kieli.....	9
	3.2 Sosiaalinen kulttuuri	11
	3.3 Opiskelu.....	14
	3.4 Rasismi ja syrjintä.....	15
	3.5 Käytännölliset tekijät	17
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	18
	4.1 Tutkimustehtävä	18
	4.2 Tutkimusmenetelmä	19
	4.3 Tutkimusjoukko.....	20
	4.4 Tutkimusaineiston kerääminen.....	21
	4.5 Tutkimusaineiston analyysi	24
	4.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	28
5	TULOKSET.....	32
	5.1 Kokemuksia vuorovaikutuksesta Suomessa	32
	5.1.1 Suomen kieli aiheutti kielimuurin.....	32
	5.1.2 Haasteita englanninkielisessä kommunikaatiossa.....	33
	5.2 Kokemuksia opiskelijoiden kohtaamista sosiaalisista kulttuureista	35
	5.2.1 Suomalainen kulttuuri.....	35
	5.2.2 Ystävystyminen suomalaisten kanssa	38

5.2.3	Vertaisryhmä.....	40
5.2.4	Ystäväperhe.....	41
5.2.5	Yksinäisyys	41
5.3	Kokemuksia opiskelusta suomalaisessa yliopistossa.....	42
5.4	Kokemuksia rasismista Suomessa	44
5.5	Kokemuksia arjen elämästä Suomessa	46
6	POHDINTA	50
6.1	Yhteisesti ymmärrettävä kieli kaiken vuorovaikutuksen perusta	50
6.2	Kulttuurien välisiä eroja opittiin kokemuksen kautta	53
6.3	Tärkeimmät ihmissuhteet löytyivät omasta vertaisryhmästä.....	54
6.4	Kulttuuriset erot näkyivät yliopisto-opiskelussa	57
6.5	Afrikkalaiset opiskelijat kohtasivat rasismia	59
6.6	Elämä toisella puolella maapalloa oli erilaista	61
6.7	Tutkimuksen toteutuksen arviointia ja jatkotutkimusehdotuksia	63
	LÄHTEET	66
	LIITTEET	71

1 JOHDANTO

Globalisaation myötä kansainvälisten opiskelijoiden liikkuvuus maailmassa on kasvanut merkittävästi viimeisen vuosikymmenen aikana. Vuonna 1990 oli 1,3 miljoonaa kansainvälistä opiskelijaa, kun taas vuonna 2013 kansainvälisten opiskelijoiden määrä oli 4,3 miljoonaa. (Safdar & Berno 2016.) Myös Suomessa ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä on kasvanut. Vuonna 2008 Suomessa opiskeli 12 596 ulkomaalaista tutkinto-opiskelijaa, kun taas vuonna 2017 heitä opiskeli jo 20 362. Vuonna 2017 Afrikan maista Suomeen tulleita tutkinto-opiskelijoita oli 2088, mikä oli 10 % kaikista Suomeen tulleista ulkomaalaisista tutkinto-opiskelijoista. (Opetushallitus 2018.)

Suomeen tulevat afrikkalaiset opiskelijat kohtaavat erilaisen kulttuuriin, joka aloittaa heidän elämässään akkulturaation. Akkulturaatiolla viitataan muutoksiin, joita tapahtuu kulttuurien välisissä kohtaamisissa. Akkulturaatio alkaa, kun erilaisiin kulttuurisiin ryhmiin kuuluvat yksilöt ovat vuorovaikutuksessa keskenään. (Berry & Sam 2016.) Kansainvälisten opiskelijoiden kokemuksia on tutkittu erityisesti englanninkielisissä maissa. Aikaisemman tutkimuksen perusteella opiskelijoiden kohtaamia haasteita ovat kielimuuri, kulttuuriset erot, syrjintä, yksinäisyys, akateemiset ja taloudelliset ongelmat sekä sopeutumisen vaikutukset opiskelijoiden hyvinvointiin. (Safran & Bernon 2016.)

Yhdysvalloissa tehdyissä tutkimuksissa on havaittu, että erilaisesta etnisestä taustasta tulevat opiskelijat kokivat enemmän haasteita kuin Euroopasta tulevat opiskelijat. (Yeh & Inose 2003; Poyrazli, Thukral & Duru 2010; Zhang ja Goodson 2011). Porazlin ym. (2010) mukaan afrikkalaisilla opiskelijoilla oli enemmän sopeutumisvaikeuksia Yhdysvalloissa kuin muilla kansainvälisillä opiskelijoilla. Tutkijoiden mukaan tulos saattaa johtua siitä, että afrikkalaiset opiskelijat kokivat enemmän rasismia. Suomessa afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksia ovat tarkastelleet Taajamo (2005) sekä Mattila, Pitkäjärvi ja Eriksson (2009). Tutkimuksissa osa tutkittavista tuli Afrikasta, mutta Suomessa ei ole tehty tutkimusta, jossa tarkastellaan ainoastaan afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksia Suomessa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on vastata tähän tarpeeseen.

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla afrikkalaisten kansainvälisten opiskelijoiden kokemuksia elämisestä ja yliopisto-opiskelusta Suomessa. Aihe on merkittävä useista eri näkökulmista tarkasteltuna. Afrikkalaisten opiskelijoiden näkökulmasta heidän mahdollisimman hyvä sopeutumisensa on tärkeää heidän hyvinvointinsa sekä opintojensa kannalta. Yliopistoille tutkimus antaa arvokasta tietoa, jonka avulla opiskelijoiden akkulturaatioprosessia voidaan ymmärtää ja tukea paremmin. Tutkimuksen tuottama informaatio afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksista saattaa auttaa rakentamaan parempia heille suunnattuja yliopistojen tukipalveluja. Yliopisto-opiskelijoille sekä opettajille tutkimus tarjoaa näkökulman nähdä asioita afrikkalaisen opiskelijan silmin, jolloin saamme huomata jotain, mitä muuten emme huomasi. Se saattaa antaa meille syvempää ymmärrystä ja muuttaa käyttäytymistämme joissakin tilanteissa. Laajemmassa kuvassa voimme saada tietoa Suomessa vallitsevista asenteista ja käyttäytymistä afrikkalaisia kohtaan.

Suomessa saadun oppimiskokemuksen kannalta on merkityksellistä, miten hyvin afrikkalaiset opiskelijat sopeutuvat suomalaiseen kulttuuriin ja ympäristöön. Ajatellessamme opiskelijoiden merkitystä heidän kotimaassaan tulevaisuuden rakentajina, on tärkeää, että opiskelijat voivat saada mahdollisimman paljon irti oppimiskokemuksestaan Suomessa. Liiallisen akkulturaatiivisen stressin (Berry 2006) kokeminen saattaa häiritä opiskelijoiden keskittymistä opiskeluun, ja voimavarat saattavat kulua ainoastaan uudessa kulttuurissa selviytymiseen.

Afrikan maat tarvitsevat hyvin koulutettuja henkilöitä, jotka voivat omalla osaamisellaan edistää oman lähtömaansa elinolosuhteiden ja elämänlaadun kehittymistä. Suomessa saatu laadukas koulutus antaa afrikkalaisille opiskelijoille mahdollisuuden, jota he eivät välttämättä voi kotimaassaan saada. Kehittämällä itseään ja viemällä oppimansa takaisin kotimaahansa, opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa ja muuttaa maansa tulevaisuutta. Heillä on ainutlaatuinen tilaisuus soveltaa oppimaansa huomioiden kotimaansa kulttuurinen tausta sekä maan tilanteen asettamat rajoitukset ja mahdollisuudet. Jos haluamme tukea Afrikan maiden kehittymistä, on suomalaisella yliopistokoulutuksella paljon annettavaa.

Kiinnostuin tutkimaan aihetta omakohtaisten kokemusteni innoittamana. Olen asunut Malawissa kaksi vuotta työskennellessäni liikunnanopettajana paikallisessa koulussa.

Olen käynyt läpi kulttuurien aiheuttaman akkulturaation, jossa olen itse sopeutunut elämään Malawilaisessa kulttuurissa ja työskentelemään paikallisten opettajien kanssa. Uskon tämän kokemuksen antavan minulla syvempää perspektiiviä tarkastella afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksia Suomessa.

Tutkielman seuraavassa luvussa esittelen akkulturaation teoriaa aikaisemman tutkimuksen perusteella. Kolmannessa luvussa käsittelen aiempia tutkimuksia kansainvälisten opiskelijoiden akkulturaatiosta. Neljännessä luvussa perustelen käyttämäni laadullisen tutkimusmenetelmän ja selostan, kuinka toteutin tutkimuksen. Viidennessä luvussa esittelen tutkimukseni tulokset ja kuudennen luvun pohdinnassa vertailen tämän tutkimuksen tuloksia aikaisempaan tutkimukseen sekä esittelen tutkimuksen perusteella tekemiäni johtopäätöksiä.

2 AKKULTURAATIO

Akkulturaatiolla viitataan muutoksiin, joita tapahtuu kulttuurien välisissä kohtaamisissa. Akkulturaatioprosessi käynnistyy, kun erilaisiin kulttuurisiin ryhmiin kuuluvat yksilöt ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Vuorovaikutuksen seurauksena tapahtuu useita kulttuurisia ja psykologisia muutoksia, jotka myöhemmin johtavat jonkin asteiseen sopeutumiseen. (Berry & Sam 2016.) Berryn (2005) mukaan kulttuuriset ja psykologiset muutokset tapahtuvat pitkäaikaisen prosessin seurauksena, mikä voi kestää vuosia, sukupolvia ja joskus vuosisatoja.

Kulttuurien kohtaaminen ja akkulturaation aiheuttamat muutokset tapahtuvat useista erisyistä. Toisen kulttuurin kanssa tullaan vuorovaikutukseen esimerkiksi maahanmuuton seurauksena tai oleskeltaessa pitkäaikaisesti toisessa kulttuurissa matkailun, kansainvälisen tutkimuksen tai opiskelun vuoksi. Toiseen kulttuuriin sopeutuminen on prosessi, joka jatkuu niin kauan kuin kulttuurisesti erilaiset ryhmät ovat kosketuksissa toistensa kanssa. Yleensä kulttuurisen sopeutumisen prosessin pitkän aikavälin tuloksena on ratkaisu, jossa erilaisista kulttuureista tulevat ryhmät sopeutuvat elämään yhdessä. (Berry 2005.)

Safdarin ja Bernon (2016) mukaan maassa vapaaehtoisesti ja väliaikaisesti oleskelevia ihmisryhmiä kutsutaan yleisesti oleskelijoiksi. Oleskelijoita ovat esimerkiksi ulkomaiset työntekijät, turistit ja kansainväliset opiskelijat. Kaikkien oleskelijaryhmien kulttuurien väliselle kokemukselle yhteisiä piirteitä ovat ajallinen rajoittuneisuus ja maassa oleskelun vapaaehtoisuus. Kansainväliset opiskelijat ovat eräs ihmisryhmä, joka tulee maahan väliaikaisesti suorittamaan opintojaan. Uudessa kulttuurissa kansainväliset opiskelijat kokevat akkulturaation aiheuttamia muutoksia.

Kulttuuriset muutokset tapahtuvat yksilö- ja ryhmätasolla erilaisista kulttuurisista taustoista tulevien ihmisten välillä. Esimerkiksi yhteisön asumiseen liittyvät tavat saattavat muuttua ryhmätasolla tapahtuvan kulttuurisen muutoksen seurauksena. Yksilötasolla voimme tarkastella psykologista akkulturaatiota, jonka yksilöt kaikissa ryhmissä kokevat keskinäisen vuorovaikutuksen seurauksena kunnes he lopulta sopeutuvat uuteen ti-

lanteeseen. Näiden muutosten tunnistamiseksi meidän tulee tutkia yksilöitä, jotka ovat osallisena akkulturaatiossa. (Berry & Sam 2016.) Berryn (2005) mukaan sopeutuessaan uuteen kulttuuriin yksilö reagoi tunteellisesti ja psykologisesti uuteen ympäristöön, jossa on oudot kulttuuriset arvot, tavat ja odotukset.

Akkulturaation seurauksena syntyvät muutoksen voidaan jaotella pinnallisiin ja syvempiin muutoksiin. Pinnallisia muutoksia ovat melko helposti saavutettavat käyttäytymiseen liittyvät muutokset. Pinnallisesta muutoksesta hyviä esimerkkejä ovat kieleen, puheutumiseen ja ruokailuun liittyvät muutokset. Syvemmät muutokset tapahtuvat yksilön kulttuurisessa identiteetissä ja persoonallisuudessa. Kulttuuriin sopeutumisen muutokset voivat olla haastavia ja ongelmallisia. Haastavassa tilanteessa yksilölle saattaa aiheutua akkulturaatiivista stressiä, joka ilmenee epävarmuutena, ahdistuneisuutena ja masennuksena. (Berry 2006; Berry & Sam 2016.)

Berryn ja Samin (2016) mukaan akkulturaatio voidaan luokitella kolmella tasolla. Ensimmäisen tasolla tarkoitetaan pääsääntöisesti sisäistä tai psykologista sopeutumista, mikä liittyy esimerkiksi hyvinvointiin ja itsetuntoon. Toisen tasolla on sosiaaliseen kulttuuriin sopeutuminen, sitä voidaan kutsua myös ”hyvin pärjäämiseksi”. Se ilmenee kykyä selviytyä päivittäisestä elämästä uudessa kulttuurissa. Kolmannen tason sopeutuminen on kulttuurien välistä sopeutumista, jolloin yksilöt kykenevät rakentamaan kulttuurienvälisiä harmonisia ihmissuhteita lähes ilman ennakkoluuloja ja rasismia.

Berryn ja Samin (2016) mukaan yksilöillä on erilaisia akkulturaatio strategioita heidän tullessaan kosketuksiin toisen kulttuurin kanssa. Voidaan erotella neljä erilaista strategiaa, jotka ovat: assimilaatio, separaatio, integroituminen ja marginalisoituminen.

Assimilaatiossa eli sulautumisessa yksilö haluaa olla yhteydessä enemmän uuteen kulttuurin kuin säilyttää oman vanhan kulttuurinsa. Yksilöt etsivät kokemuksia ja vuorovaikutusta, jotka auttavat heitä omaksumaan uuden kulttuurin. Assimilaation vastakohta on separaatio.

Separatiossa eli erottautumisessa yksilö haluaa säilyttää oman kulttuurinsa ja suojella omia kulttuurisia arvojaan eikä ole vuorovaikutuksessa uuden ympäristön ja kulttuurin kanssa.

Integroitumisessa yksilö pystyy yhdistämään oman kulttuurisen identiteettinsä uuteen kulttuuriin säilyttäen samalla piirteitä omasta kulttuuristaan. Näin yksilö on samalla aktiivisesti osa uuden kulttuurin sosiaalista ympäristöä säilyttäen myös oman kulttuurinsa piirteitä. Integraatio voi tapahtua, kun yksilö kokee sosiaalista hyväksyntää uudessa kulttuurissa kuitenkin voiden säilyttää myös itselleen tärkeitä oman kulttuurinsa piirteitä.

Marginalisoitumisessa eri syrjäytymisessä yksilöt eivät halua säilyttää omaa kulttuurista identiteettiään, mutta eivät myöskään halua sopeutua uuteen kulttuuriin. Marginalisointuminen tapahtuu usein rasmin tai ulkopuolelle sulkemisen seurauksena.

3 KANSAINVÄLISTEN OPISKELIJOIDEN AKKULTURAATIO

Kansainvälisten opiskelijoiden kokemuksia on tutkittu erityisesti englanninkielisissä maissa. Suurin osa tutkimuksista, joihin tässä työssä viitataan, on toteutettu Yhdysvalloissa. Yhdysvaltojen lisäksi kansainvälisten opiskelijoiden kokemuksia on tutkittu Australiassa, Uudessa-Seelannissa, Isossa-Britanniassa, Kiinassa ja Pohjoismaissa. Smith ja Khawaja (2011) totesivat laajassa meta-analyysissään länsimaisissa yliopistoissa opiskelemisen aiheuttaneen useita haasteita kansainvälisille opiskelijoille. Heillä havaittiin sopeutumisvaikeuksia isäntämaan sosiaaliseen ja fyysiseen ympäristöön. Sopeutumisvaikeudet saattoivat aiheuttaa kansainväliselle opiskelijalle akkulturaatiivista stressiä.

Yhdysvalloissa tehdyissä laajoissa määrällisissä tutkimuksissa on tarkasteltu eri maista tulleiden kansainvälisten opiskelijoiden kokema akkulturaatiivista stressiä. Tutkimukset osoittavat Euroopasta tulleiden opiskelijoiden kokeneen vähemmän akkulturaatiivista stressiä kuin Aasiasta, Latinalaisesta-Amerikasta ja Afrikasta tulleet opiskelijat (Yeh & Inose, 2003). Poyrazli, Thukrali ja Duru (2010) painottivat tutkimuksessaan afrikkalaisten opiskelijoiden kokeneen enemmän akkulturaatiivista stressiä kuin muiden maiden opiskelijat. Zhangin ja Goodsonin (2011) mukaan enemmän akkulturaatiivista stressiä kokeneilla opiskelijoilla oli enemmän psyykkisiä oireita.

Afrikkalaisten opiskelijoiden akkulturaatio kokemuksia on tarkasteltu muutamissa kansainvälisissä tutkimuksissa (Constantine ym. 2005; Bofo-Arthur 2014; Hyams-Ssekasi, Mushibe & Caldwell 2014; Bofo-Arthur ym. 2017). Afrikkalaisia kansainvälisiä opiskelijoita tutkittaessa muutamia tutkijaa nostavat esiin tummaihoiset afrikkalaiset kansainväliset opiskelijat (*Black-African international students*), jotka kohtaavat erityisiä haasteita opiskellessaan ulkomailla, erityisesti Yhdysvalloissa (Bofo-Arthur 2014; Hyams-Ssekasi ym. 2014).

Suomessa kansainvälisten opiskelijoiden kokemuksia on tarkasteltu muutamassa tutkimuksessa. Taajamo (2005) tarkasteli väitöskirjassaan laadullisesti ulkomaisten opiskeli-

joiden kokemuksia Suomesta ja suomalaisesta korkeakouluopiskelusta. Mattila, Pitkäjärvi ja Eriksson (2009) tutkivat laadullisesti afrikkalaisten ja aasialaisten opiskelijoiden kokemuksia heidän kliinisestä harjoittelustaan Suomen terveydenhuoltojärjestelmässä. Jatkossa raportoin tarkemmin Taajamon (2005) tutkimuksen toteutuksesta ja tuloksista, koska se muodostaa tärkeimmän vertailukohdan tälle tutkimukselle.

Taajamon (2005) tutkimukseen osallistui 23 Jyväskylän yliopiston ja taideteollisen korkeakoulun vaihto- ja tutkinto-opiskelijaa, kolme suomalaista opiskelijaa ja 14 opetus- ja hallintohenkikökuntaan kuuluvaa henkilöä. Sen tarkoituksen oli kuvata ulkomaisten opiskelijoiden kokemuksia Suomesta, ja sen aineisto kerättiin teemahaastatteluilla. Kansainväliset opiskelijat joutuivat sopeutumaan muun muassa erilaisiin käytänteisiin, vieraaseen kieleen, vilkkaaseen sosiaaliseen elämään ja monikulttuurisessa opiskelijayhteisössä asumiseen. Sopeutumista vaikeutti hidas tutustuminen suomalaisiin opiskelijoihin. Ulkomaiset opiskelijat elivät yliopistomaailmassa kuin eristetyssä saarella eivätkä juuri tutustuneet sen ulkopuolella virtaavaan elämään, joten suomalaiseen kulttuuriin tutustuminen jäi valitettavan heikoksi. Rasismi ja syrjinnän kokemukset nousivat erityisellä tavalla esiin tummaihoisten opiskelijoiden kokemuksissa.

Mattila, Pitkäjärvi ja Eriksson (2009) kuvailivat afrikkalaisten ja aasialaisten opiskelijoiden kokemuksia heidän kliinisestä harjoittelustaan Suomen terveydenhuoltojärjestelmässä. Opiskelijoilla oli sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia heidän sopeutuessaan suomalaiseen terveydenhuoltojärjestelmään. Opiskelijat arvostivat sitä, kuinka heidät otettiin osaksi työyhteisöä ja annettiin työskennellä itsenäisesti, mikä edisti heidän ammatillista kehittymistään. Negatiivista kokemuksesta kieli oli keskeinen este, minkä vuoksi opiskelijat eivät sopeutuneet uuteen toimintaympäristöön.

Meta-analyysissään Smith ja Khawaja (2011) jäsentävät kansainvälisille opiskelijoille akkulturaatiivista stressiä aiheuttavia tekijöitä. Heidän mukaansa tekijät voidaan jaotella viiteen kategoriaan: *kieli, sosiaalinen kulttuuri, opiskelu, rasismi ja syrjintä* sekä *käytännölliset tekijät*. Seuraavissa kappaleissa kansainvälisten opiskelijoiden akkulturaatiota tarkastellaan Smithin ja Khawajan (2011) esittämän jäsennyksen pohjalta.

3.1 Kieli

Kielimuurin kohtaaminen aiheuttaa kansainvälisille opiskelijoille merkittävää stressiä. Kielen merkitys näkyy opiskelussa, sosiaalisissa suhteissa sekä psyykkisessä hyvinvoinnissa. Yhdysvalloissa on havaittu, että kielimuuri tai opiskelussa käytettävän kielen puutteellinen hallinta vaikuttivat negatiivisesti kansainvälisen opiskelijan akateemiseen menestykseen. (Chen 1999; Mori 2000; Poyrazli, Arbona, Bullington & Pisecco 2001; Poyrazli & Kavanaugh 2006.)

Heikolla englannin kielen taidolla on havaittu olevan negatiivista vaikutusta sosiaaliin sopeutumiseen, ystävyysuhteiden muodostamiseen ja vuorovaikutukseen paikallisten ihmisten kanssa (Chen 1999; Mori 2000; Poyrazli ym. 2001; Yeh & Inose 2003; Poyrazli & Kavanaugh 2006; Zhang ja Goodson 2011.) Myös Yhdysvaltojen ulkopuolella on saatu samankaltaisia tuloksia. Zhang ja Brunton (2007) tutkivat Kiinalaisten opiskelijoiden kokemuksia Uudessa-Seelannissa. Opiskelijoiden kyky käyttää englannin kieltä vaikutti heidän akateemiseen menestykseensä sekä heidän mahdollisuuksiinsa luoda mielekkäitä ystävyysuhteita paikallisten asukkaiden kanssa. Kiinalaiset opiskelijat raportoivat, kuinka heistä oli epämukavaa tulla väärinymmärretyksi. Opiskelijat eivät myöskään kysyneet täysin ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan englannin kielellä.

Yhdysvalloissa heikon englannin kielitaidon on havaittu heikentävän opiskelijoiden psyykkistä hyvinvointia. Tutkimuksissa on havaittu, että heikosti englantia osaavilla kansainvälisillä opiskelijoilla oli enemmän masennusta ja ahdistuneisuutta (Dao, Lee & Chang 2007; Poyrazlin & Grahamen 2007). Heikosti englantia osaavilla opiskelijoilla havaittiin myös enemmän akkulturaatiivista stressiä. (Yeh & Inose 2003; Poyrazli & Kavanaugh 2006).

Skandinaviassa tilanne kielen suhteen on haastavampi, koska Englanti ei ole virallinen kieli, joten paikallisten ihmisten kommunikointi englannin kielellä voi olla puutteellista. Caudery, Petersen ja Shawn (2007) osoittivat, että yleensä Skandinaviaan tulevilla kansainvälisillä opiskelijoilla ei ole ymmärrystä paikallisesta kielestä. He tarkastelivat kansainvälisten opiskelijoiden kieliympäristöä Tanskassa ja Ruotsissa. Tutkimukseen osal-

listuneet opiskelijat puhuivat äidinkielenään pääosin ranskaa, saksaa ja espanjaa sekä muita eurooppalaisia kieliä. Tutkimuksen mukaan opiskelijat tulivat opiskelemaan Skandinaviaan kehittääkseen englannin kieltä eivätkä oppiakseen paikallista kieltä.

Cauderyn ym. (2007) mukaan suurin osa opiskelijoista ei juurikaan opi paikallista kieltä isäntämaassa, jossa englannin kielellä pärjää opiskeluissa ja pystyy kommunikoimaan paikallisten ihmisten kanssa. Opiskelijat elävät helposti englanninkielisessä kuplassa, jossa he sopeutuvat pääasiassa kansainvälisten opiskelijoiden muodostamaan alakulttuuriin. Jotkut opiskelijat murtautuvat ulos kuplasta, oppivat paikallisen kielen ja kokevat paikallisen kulttuurin. Heikon englannin kielen taidon vuoksi opiskelijat eivät saaneet täyttä hyötyä irti englanninkielisistä yliopistokursseista.

Suomessa tehtyjen tutkimusten tulokset ovat samansuuntaisia kuin Cauderyn ym. (2007) tutkimuksessa. Mattilan ym. (2009) tutkimuksessa kansainvälisille opiskelijoille suomen kieli oli merkittävin tekijä, mikä esti opiskelijoita sopeutumasta uuteen toimintaympäristöön. Opiskelijoilla oli suuria vaikeuksia kommunikoida suomeksi, joten heidän oli hankalaa sopeutua suomalaisen sairaalan toimintakulttuuriin, missä heidän huonoa suomen kielen taitoaan ei aina hyväksytty.

Taajamo (2005) nosti esiin suomen kielen aiheuttamat haasteet. Ulkomaisten opiskelijoiden mielestä suomen kieli poikkesi muista eurooppalaisista kielistä niin paljon, ettei sitä kyennyt käyttämään opiskelun eikä kommunikoinnin välineenä. Ulkomaiset opiskelijat kokivat itsensä erilaiseksi suomen kielen vierauden takia. Kieltä ei ymmärretty, joten englannin kielen hyvästä hallitsemisesta tuli avain kommunikoimiseen. Kommunikointi englannin kielellä oli puutteellista eivätkä osapuolet aina ymmärtäneet toisiaan. Ulkomaisten opiskelijoiden mielestä suomalaiset opiskelijat usein aliarvioivat englannin kielen taitojaan ja arastelivat puhua englantia kovan itsekritiikin takia.

3.2 Sosiaalinen kulttuuri

Kansainväliset opiskelijat joutuvat rakentamaan uuden sosiaalisen verkoston jätettyään taakseen kotimaansa ja ystävänsä. Opiskelumaassa opiskelijat joutuvat sopeutumaan uuteen sosiaaliseen kulttuuriin. Sopeutumiseen vaikuttaa merkittävästi, miten kaukana toisistaan opiskelumaan ja kotimaan kulttuurit ovat. Karkeasti jaotellen kulttuurit voidaan jakaa kollektiivisiin ja individualistisissa kulttuureissa. McCarthy (2005) mukaan kollektiivisille kulttuureille on yleensä ominaista yhdenmukaisuus ja auktoriteettien kunnioittaminen, kun taas individualistisessa kulttuurissa korostuvat itsenäisyys ja henkilökohtainen vastuu. Kollektiivisissa kulttuureissa ihmissuhteet ovat pysyviä, ja ehkä jopa vastentahtoisia, koska ne muodostuvat kiinteistä läheisistä ryhmäsuhteista, jotka läpäisevät yhteiskunnallisen rakenteen. Individualistisissa kulttuureissa ihmissuhteet ovat väliaikaisempia ja luonteeltaan vapaaehtoisia. Henkilöillä on ihmissuhteita useissa eri ryhmissä, jotka vaihtelevat erilaisten elämäntilanteiden mukaan.

Zhang ja Brunton 2007 havaitsivat kiinalaisilla opiskelijoilla haasteita ystäväystyä paikallisten kanssa. Opiskelija pettyivät siihen, kuinka vähän he saivat paikallisia ystäviä. Heillä oli rajallisia mahdollisuuksia osallistua paikallisten yhteisöjen ja vapaa-ajan toimintaan. Townsend ja Poh (2008) havaitsivat Aasialaisten opiskelijoiden kokeneen haastavaksi vuorovaikutuksen paikallisten asukkaiden kanssa Australiassa.

Samoin Yhdysvalloissa Aasiasta tulevilla opiskelijoilla on ollut vaikeuksia saada uusia ystäviä. (Mori 2000; Yeh & Inose 2003; Smith & Khawaja 2011.)

Aasilaiset kulttuurit ovat tyypillisesti kollektiivisia. Tämän vuoksi aasialaisista kulttuureista tulevilla kansainvälisillä opiskelijoilla voi olla vaikeuksia olla vuorovaikutuksessa ja ystäväystyä länsimaisessa yksilöllisyyttä ja riippumattomuutta korostavissa kulttuureissa. Aasialaisia opiskelijoita koskeva havainto on merkittävä, koska myös afrikkalaiset kulttuurit ovat yleensä kollektiivisempia kuin länsimaiset kulttuurit. Bofo-Arthur ym. (2017) mukaan afrikkalaisessa kulttuurissa on yleistä yhteinen ja kollektiivinen vastavuoroinen vastuun ottaminen ja auttaminen.

Poyrazli, Thukral & Duru (2010) esittävät ajatuksen, että kollektiivisesta kulttuurista tulevilla afrikkalaisilla opiskelijoilla saattaa olla haasteita sopeutua individualistiseen länsimaiseen kulttuuriin. Heidän ajatuksensa saa tukea afrikkalaisten opiskelijoiden parissa tehdystä tutkimuksesta. Bofo-Arthurin (2014) kirjallisuuskatsauksen mukaan tummaihoiset afrikkalaiset opiskelijat kokivat haastavaksi sopeutua länsimaiseen kulttuuriin. Opiskelijoiden sosiaalinen eristäytymisen heikensi heidän sopeutumistaan uuteen kulttuuriin. Samoin Constantinen ym. (2005) havaitsivat afrikkalaisten opiskelijoiden kokeneen itsensä yksinäisiksi ja muista eristetyiksi.

Bofo-Arthur ym. (2017) mukaan sosiaaliset vuorovaikutussuhteet kokeneempien kansainvälisten opiskelijoiden kanssa sekä opinto-ohjaajien kanssa auttoivat ghanalaisten opiskelijoiden akkulturaatiota uudessa ympäristössä. Opiskelijoiden kertomuksista kävi ilmi, kuinka kokeneemmat kansainväliset opiskelijat avustivat heitä uuteen kulttuuriin sopeutumisessa. Tutkijoiden mukaan kansainvälisten opiskelijoiden täytyy ymmärtää, että tilanteesta riippumatta, heidän tulee itse haluta luoda vuorovaikutussuhteita muiden kanssa edistääkseen omaa sopeutumistaan uuteen ympäristöön. Myös Hyams-Ssekasin ym. (2014) osoittivat Britanniassa tekemässään laadullisessa tutkimuksessa, kuinka erilaisissa kriisitilanteissa afrikkalaiset opiskelijat kääntyivät ensin samasta kulttuurista tulleiden opiskelijoiden kuin yliopiston tarjoamien ohjauspalvelujen puoleen. Samasta kulttuurista tulleiden yhteisöverkosto auttoi opiskelijoita taistelemaan yksinäisyyttä vastaan. Opiskelijat kokivat yhteenkuuluvuutta ja saivat merkityksellisiä vuorovaikutussuhteita. Tämä ei valitettavasti auttanut opiskelijoita sopeutumaan paikalliseen kulttuuriin, koska he olivat pääosin vuorovaikutuksessa samasta kulttuurista tulleiden opiskelijoiden kanssa.

Sawir ym. (2008) tutkivat laadullisesti 200 kansainvälistä opiskelijaa Australiassa. Noin kaksi kolmasosaa tutkimukseen osallistuneista kansainvälisistä opiskelijoista oli kokenut yksinäisyyttä ja eristäytyneisyyttä isäntämaassa erityisesti ensimmäisten kuukausien aikana. Opiskelijat kokivat yksinäisyyttä, koska he eivät olleet perheidensä luona eikä heillä enää ollut sosiaalista verkostoa. Opiskelijat kokivat myös kulttuurista yksinäisyyttä erilaisen kulttuurin sekä erilaisen kielellisen ympäristön vuoksi. Kansainvälisten opiskelijoiden yksinäisyyden kokemuksista ovat raportoineet myös McLachan ja Justice (2009) Yhdysvalloissa sekä Zhang ja Brunton (2007) Uudessa-Seelannissa.

Kulttuuristen tekijöiden lisäksi tutkimuksista löytyy viitteitä, että persoonalliset ominaisuudet kuten taipumus ahdistuneisuuteen, ulospäänsuuntautuneisuus ja vuorovaikutustyyli voivat vaikuttaa kansainvälisten opiskelijoiden kykyyn muodostaa ystävyssuhteita sekä sopeutua paikalliseen kulttuuriin. (Brisset, Safdar, Lewis & Sabatier 2010; Wang & Mallinckrodt 2006.)

Suomessa kansainvälisillä opiskelijoilla on ollut haasteita sopeutua sosiaaliseen kulttuuriin. Mattilan ym. (2009) tutkimuksessa terveydenhoitoalalla harjoitelleet opiskelijat raportoivat, kuinka he tunsivat olleensa ulkopuolisia sosiaalisessa ympäristössä eivätkä kokeneet olleensa hyväksytyjä. Suurin osa haastatelluista tuli kollektiivisista kulttuureista, joissa toimintakulttuuri hoitoalalla on erilainen kuin Suomessa. Opiskelijat olivat vaivaantuneita tehtäväorientoituneesta ja kylmästä hoitamiskulttuurista.

Taajamon (2005) tutkimuksessa ulkomaiset opiskelijat kuvailivat suomalaisia ujoiksi, hiljaisiksi, ystävällisiksi, rauhallisiksi, säntillisiksi, rehellisiksi, auttavaisiksi ja luottavaisiksi ihmisiksi. Suomalaiset nähtiin sulkeutuneina ja varautuneina, jotka eivät puhu ennekuin heiltä kysytään. Suomalaiset vaikuttivat riippumattomilta kansalaisilta, jotka halusivat tiukan intimiteettisuojan ympärilleen, mikä tuntui tylyltä muista kulttuureista tulevista opiskelijoista. Liasta alkoholin nauttimisesta aiheutuva suomalaisten häiriökäyttäytyminen teki joskus ulkomaalaisten opiskelijoiden olon epävarmaksi ja vaivaantuneeksi.

Ulkomaisilla opiskelijoilla oli haastavaa ystäväystyä suomalaisten kanssa ja heitä häiritsi vähäinen suomalaisten ystävien määrä. Suomalainen ja ulkomainen opiskelija ystäväystyivät yleisimmin yhteisillä kursseilla. Ulkomaiset opiskelijat kertoivat saaneensa luotua kontaktin helpommin suomalaisiin nais -kuin miesopiskelijoihin. Tämän arveltiin johtuvan siitä, että suomalaiset naisopiskelijat olivat kiinnostuneempia luomaan ulkomaisia ystävyssuhteita, kun taas miesopiskelijat olivat pidättäytyväisempiä. Tutor oli tärkeä opastaja kampuksen ulkopuoliseen maailmaan. Hän oli usein myös ensimmäinen kontakti, jonka avulla tutustuttiin muihin opiskelijoihin. Lisäksi ystäväverkoston laajentumista auttoivat erilaiset yhteiset harrastukset, kokoontumiset ja juhlat. Yksinäisyys ja kontaktien puute toisiin ihmisiin eristi osan ulkomaisista opiskelijoista ympäröivästä yhteisöstä. (Taajamo 2005.)

Taajamo raportoi (2005) yliopiston järjestämän isäntäperheohjelman olleen merkittävä tekijä, jonka kautta opiskelijat kokivat suomalaista kulttuuria. Isäntäperheohjelmaan pääsyä arvostettiin ja perheet koettiin tärkeäksi keskustelukanavaksi, joissa kulttuurisista eroista johtuvia ongelmia voitiin käsitellä. Perheiden kanssa harrastettiin muun muassa ruuan valmistusta, hiihtämistä, pilkkimistä ja retkeilyä. Opiskelijat pitivät yhteistä toimintaa tärkeänä ja mielekkäänä tapana tutustua suomalaiseen elämänmenoon.

3.3 Opiskelu

Smith & Khawaja (2011) mukaan akateemisen opiskelun aiheuttama stressi on todennäköisesti voimakkaampaa kansainvälisillä opiskelijoilla. Kaikki opiskelijat kohtaavat opiskeluun liittyvää stressiä, mutta kansainvälisten opiskelijoiden stressiä lisäävät uuteen ympäristöön sopeutuminen sekä heikomman kielen käyttämisen aiheuttama kuormitus. Johtopäätöstä tukevat Yhdysvalloissa tehty Misran, Cristin & Burantin (2003) sekä Kiinassa toteutettu Hashimin & Yangin (2003) tutkimukset. Chenin (1999) ja Morin (2000) mukaan opiskelijat saattavat kokea myös opintomenestykseen liittyviä paineita perheidensä tai lähtömaiden yliopistojen taholta, jotka tukevat heidän opintojaan.

Kansainvälisille opiskelijoilla saattaa olla haastavaa sopeutua isäntämaan yliopiston opetustyyliin. Aasialaisilla opiskelijoilla on ollut haasteita sopeutua länsimaisissa yliopistoissa korostettuun kriittiseen ajatteluun ja vuorovaikutuksellisiin opetustyyliihin Liberman (1994) haastatteli 682 aasialaista Yhdysvalloissa opiskelevaa kansainvälistä opiskelijaa. Aasiasta tulleet opiskelijat kokivat haastavaksi sopeutua vuorovaikutukselliseen opetustyyliin ja kriittiseen ajatteluun. Australiassa on saatu samankaltaisia tuloksia laadullisessa tutkimuksessa. Pääosin Aasiasta tulleilla opiskelijoilla oli vaikeuksia sopeutua opetustyyliin. (Edgeworth & Eiseman 2007; Townsed & Poh 2008.)

Afrikkalaiset opiskelijat eivät ole raportoineet samankaltaisista haasteista. Hyams-Ssekasin ym. (2014) tutkimuksessa Britanniassa opiskelleiden afrikkalaisten mukaan yliopisto-opiskelu oli itsenäisempää ja teknologiaa käytettiin enemmän kuin heidän ko-

timaissaan. Opiskelijat eivät raportoineet haasteista englannin kielen suhteen, mitä selittää se, että he olivat jo aikaisemmin opiskelleet englanniksi.

Suomalaisessa yliopistossa merkittäviä asioita ulkomaisille opiskelijoille olivat erilainen opiskelukulttuuri ja valinnanvapaus. Opiskelijoille oli tärkeää, että he saivat suunnitella ja suorittaa opintojaan itsenäisesti, jolloin opiskelijoiden vastuu korostui. Akateeminen vapaus nähtiin myös hämmentävänä tekijänä, johon oli sopeuduttava, ja joka oli opittava. Opiskelijat nostivat esiin opettajien tasa-arvoisen suhtautumisen opiskelijoihin sekä toimivan oppimisympäristön. Kielteisenä opetukseen vaikuttavana tekijänä opiskelijat pitivät sitä, että osalla opettajista oli heikko englannin kielen taito. Tämä oli suoraan verrannollinen siihen, miten kiinnostavaksi opinnot koettiin. (Taajamo 2005.)

3.4 Rasismi ja syrjintä

Syrjintä ja rasismi ovat ikäviä ilmiöitä, joita toiseen kulttuuriin sopeutuvat kansainväliset opiskelijat kohtaavat. Yhdysvalloissa tehdyissä tutkimuksissa kansainväliset opiskelijat Asiasta, Afrikasta, Etelä-Amerikasta ja Lähi-Idästä kokivat enemmän syrjintää kuin paikalliset opiskelijat tai Euroopasta tulleet opiskelijat. (Constantien ym. 2005; Hanasab 2006; Lee & Rice 2007; Poyrazli & Lopez 2007.) Poyrazli ym. (2010) mukaan afrikkalaiset opiskelijat saattavat kohdata enemmän rassistista käytöstä, mikä saattaa lisätä heidän kokemaansa akkulturaatiivista stressiä. Myös Zhangin ja Goodsonin (2011) mukaan syrjinnän kokeminen Yhdysvaltalaisen taholta heikensi kansainvälisten opiskelijoiden psyykkistä hyvinvointia.

Syrjinnän kokeminen vaikuttaa negatiivisesti kansainvälisten opiskelijoiden sopeutumiseen. Syrjinnän kokemisella on todettu olevan yhteyttä heikkoon psyykkiseen hyvinvointiin ja masennukseen. (Atri, Sharma & Cottrell 2006; Jung, Hecht & Wadsworth 2007; Wei ym. 2007.) Bofo-Arthurin mukaan (2014) merkittävin tummaihoisten afrikkalaisten opiskelijoiden kohtaama ongelma ovat ennakkoluulot ja syrjintä.

Hanassabin (2006) määrällisessä tutkimuksessa kansainväliset opiskelijat kokivat Yhdysvalloissa enemmän syrjintää yliopiston kampuksen ulkopuolella kuin kampusalueella. Leen ja Ricen (2007) laadullisessa tutkimuksessa kansainväliset opiskelijat kohtasivat syrjintää erilaisen etnisen taustansa vuoksi. Syrjintää kohdattiin vuorovaikutuksessa kampuksella, yliopiston henkilökunnan kanssa, töitä hakiessa ja kampuksen ulkopuolella tapahtuvassa vuorovaikutuksessa kuten ostoksilla asioidessa. Constantine ym. (2005) laadullisessa tutkimuksessa afrikkalaiset opiskelijat kohtasivat syrjintää ja rasistista nimitystä valkoisten amerikkalaisten taholta. He myös kokivat amerikkalaisten pitävän yleisesti tummaihoisia afrikkalaisia vähemmän älykkäinä.

Suomessa terveydenhoitoalalla harjoitelleet kansainväliset opiskelijat kohtasivat syrjivää käytöstä, heitä nimiteltiin ja heidän ihonväristään ja etnisestä taustastaan huomauteltiin. Osa potilaista kieltäytyi heidän hoidostaan. Useat opiskelijat raportoivat, kuinka he tunsivat olleensa ulkopuolisia sosiaalisessa ympäristössä eivätkä kokeneet olleensa hyväksytyjä. (Mattila ym. 2009.)

Taajamon (2005) tutkimuksessa ulkomaisten opiskelijoiden erilaisuuden kokemukset johtuivat kulttuurisista eroavaisuuksista tavoissa, kielessä ja ulkonäössä. Rasismia ja syrjintää Suomessa kokivat tummaihoiset ja venäläiset opiskelijat. Haastateltavat tummaihoiset ulkomaiset opiskelijat olivat joutuneet kaupungin kaduilla ja ravintoloissa solvausten kohteiksi. Konfliktitilanteissa toisena osapuolena oli useimmiten juopunut suomalainen. Lisäksi tummaihoisia opiskelijoita vilkuiltiin kaupoissa kuin odottaen heidän varastavan tuotteita, mikä tuntui opiskelijoista hävettävältä. Opiskelijat kertoivat myös tummaihoisten opiskelijoiden pahoinpitelyjä tapahtuneen silloin tällöin kaupungilla. Toisinaan tummaihoiset opiskelijat välttelivät tilanteita, joissa mahdollisesti esiintyisi rasistista huomauttelua tai konflikteja. (Taajamo 2005.)

Taajamon (2005) mukaan opiskelijoiden oli vaikea kuvailla rasismin eri tasoja, koska osa oli selvästi näkyvää ja osa piilevää. Opiskelija aistivat rasismin, vaikka rasismin kokemiseen liittyi aina kohteena olevan henkilön omaa tulkintaa. Ihon värin ollessa hieman tummempi, oli mahdollisuus joutua herjauksen kohteeksi. Ulkomaisten opiskelijoiden mukaan naiset eivät joutuneet niin alttiiksi huomauttelulle kuin miehet.

3.5 Käytännölliset tekijät

Asuessaan vieraassa maassa kansainväliset opiskelijat kohtaavat erilaisia käytännön asioita kuin kotimaassaan. Käytännön haasteet voivat aiheuttaa ongelmia sopeutumises- sa uuteen ympäristöön. Poyrazlin ja Grahamen (2007) laadullisessa tutkimuksessa kan- sainväliset opiskelijat Yhdysvalloissa olivat huolissaan lukukausimaksujen maksamisesta sekä rahan riittämisestä päivittäisiin kuluihin. Opiskelijat olivat aluksi huolissaan matkustamista sekä sopivan majoituspaikan löytymisestä. Myös Bradleyn (2000) tutki- muksessa nousivat esiin haasteet asumisessa ja matkustamisessa.

Taloudelliset ongelmat nousevat esiin tarkasteltaessa afrikkalaisten opiskelijoiden koh- taamia käytännöllisiä haasteita. Constantinen ym. (2005) mukaan tummaihoiset afrikka- laiset opiskelijat kohtasivat taloudellisia ongelmia Yhdysvalloissa. Opiskelijat olivat huolissaan rahojen riittämisestä vuokraan, ruokaan ja vaatteisiin. Muutamat opiskelijat olivat myös huolissaan siitä, pystyvätkö maksamaan lukukausimaksunsa. Hyams- Ssekasin ym. (2014) Britanniassa tehdyssä tutkimuksessa afrikkalaisten opiskelijoiden kohtaama keskeinen haaste olivat taloudelliset ongelmat, jotka aiheuttivat opiskelijoille ahdistusta sekä häiritsivät heidän keskittymistään opintoihin. Näiden tutkimusten tulok- sia tukee myös Bofo-Arthurin (2014) näkemys, jonka mukaan taloudelliset haasteet olivat keskeisiä akkulturaatiivisen stressin aiheuttajia afrikkalaisilla kansainvälisillä opiskelijoilla.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimustehtävä

Tutkimustehtävä muotoutui ja tarkentui tutkimusprosessin aikana. Aikaisemman tutkimuksen perusteella suunnittelin tutkimushaastattelun, jolla pyrin kattamaan käsitellyn aiheen mahdollisimman laajasti. Tutkielmani tutkimustehtävä muotoutui lopullisesti vasta tutkimusaineiston analysoimisen jälkeen. Tutkimustehtävän muotoutumiseen vaikuttivat aikaisemman tutkimuksen antama viitekehys ja tutkimusaineiston analysoinnin tulokset.

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksia elämästä ja yliopisto-opiskelusta Suomessa. Tarkoituksena on rakentaa kokonaiskuvaa afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksista sekä jäsentää kokemuksia aikaisemman tutkimuksen tuottaman informaation perusteella. Tutkimuksessa opiskelijoiden kokemuksia lähestytään seuraavista näkökulmista: kieli, sosiaaliseen kulttuuri, opiskelu, rasismi ja käytännölliset tekijät.

Suomessa afrikkalaisten yliopisto-opiskelijoiden kokemuksia on ainoastaan sivuttu muutamissa tutkimuksissa, joten tutkimustehtävä on ajankohtainen ja tärkeä. Afrikkalaisten opiskelijoiden liikkuvuuden lisääntymisen myötä, on tärkeää tarkastella heidän kokemuksiaan, jotta voisimme ymmärtää paremmin heidän Suomessa tapahtuvaa akkulturaatiotaan. Tutkimuksen tarkoituksena tuottaa informaatiota afrikkalaisten opiskelijoiden akkulturaatiosta, jotta heidän sopeutumistaan voitaisiin ymmärtää ja tukea mahdollisimman hyvin. Tutkimuksen tuottama informaatio afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksista saattaa auttaa rakentamaan parempia heille suunnattuja yliopistojen tukipalveluja.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessa on käytetty laadullista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Laadullisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan kokonaisvaltaisesti ymmärtäen, että todellisuus on moninainen. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2012.) Hirsijärven ja Hurmeen mukaan (2014) laadullisten tutkimusmenetelmien avulla voidaan päästä lähemmäksi niitä merkityksiä, joita ihmiset antavat ilmiöille ja tapahtumille, jolloin voidaan tuoda esille tutkittavien näkökulma ja saada esiin heidän äänensä.

Jokaisessa tutkimuksessa tutkimuksen viitekehyksen muodostavat toisistaan riippuvaiset tieteenfilosofiset ennakko-oletukset. Ennakko-oletuksia esitellessäni tarkastelen lyhyesti ontologisia ja epistemologisia lähtökohtia. Ontologialla tarkoitetaan oletusta todellisuuden luonteesta (Spencer, Pryce & Walsh 2014). Todellisuuden luonnetta voidaan tarkastella erilaisista lähestymiskulmista, joissa ääripäitä edustavat realismi ja konstruktivismi. Realismin mukaan on yksi todellisuus, joka on absoluuttisesti sama kaikille yksilöille, kun taas konstruktivismissa todellisuus ei ole absoluuttinen, vaan se on muodostunut monista yksilöiden kokemista todellisuuksista. (Waring 2012.) Epistemologialla tarkoitetaan tiedon luonnetta eli sitä, miten voimme saada tietoa olemassa olevasta todellisuudesta (Spencer ym. 2014).

Tutkimuksessani halusin saada tietoa ihmisten kokemuksista, joten tarkastelin todellisuutta sosiaalisen konstruktivismin näkökulmasta. Sosiaalisen konstruktivismin mukaan ihmiset luovat todellisuuden sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä sosiaalistensuhteiden ja kokemusten perusteella. Todellisuus on jatkuvassa muutoksessa rakentuen ihmisten kokemusten varaan erilaisista sosiaalisista maailmoista. (Spencer ym. 2014.) Todellisuutta tulkitessaan tutkija ja tukittava ovat keskenään vuorovaikutuksessa, joten tutkimuksessa saadut tulokset ovat muodostuneet vuorovaikutuksellisessa tutkimusprosessissa. (Waring 2012.) Tutkijana ymmärrän vaikuttavani tutkimukseen sen eri vaiheissa käsitteiden valinnassa ja tulkinnassa, aineiston keräämisessä ja analysoinnissa sekä raportoinnissa (Hirsijärvi & Hurme 2014).

Tutkimuksen aineisto kerättiin tutkimushaastatteluilla. Ihmisten haastattelemineen on käytetyin väline laadullisen tutkimuksen aineiston keräämiseksi (Forsey 2012; Mears 2012; Currie & Kelly 2012; Hirsijärvi & Hurme 2014; Brinkman 2014.) Tutkimushaastattelujen avulla on mahdollista saavuttaa näkökulmaa ja syvyyttä, jota harvoin voidaan saavuttaa muilla tutkimusmenetelmillä, kuten kyselylomakkeilla tai observaatioita tekemällä. Haastattelun tarkoituksena on saada selville asioita, joita emme voi saada selville ilman haastattelua. Haastattelussa kuultu tallennetaan, jotta aineistoa voidaan analysoida systemaattisesti, jotta tutkittavaa ilmiötä voitaisiin ymmärtää syvemmin haastattelun kanssa käydyn dialogin välityksellä. (Forsey 2012.) Haastattelussa tutkija pyrkii selvittämään ja tallentamaan, mitä henkilö tietää aiheesta, mitä henkilö on kokenut, mitä hän ajattelee kokemastaan, mitä tunteita se hänessä herättää ja mitä merkitystä sillä on haastateltavalle (Mears 2012).

Tutkimushaastattelut jaotellaan yleisesti strukturoituihin, puolistrukturoituihin ja strukturoimattomiin haastatteluihin, jotka muodostavat erilaisten variaatioiden jatkumon strukturoidusta haastattelusta strukturoimattomaan haastatteluun. Puolistrukturoitu haastattelu lienee käytetyin haastattelumuoto ihmistieteissä. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelijalla on vuorovaikutusprosessissa joustavuutta antaa haastateltavan tuoda esiin tärkeinä pitämiään näkökulmia. Samalla tutkija pystyy kuitenkin keskittämään haastattelun näkökulmat tutkimuksen kannalta oleellisiin aihealueisiin. (Brinkman 2014.) Haastattelumenetelmänä tutkimuksessa käytettiin puolistrukturoitua haastattelua. Hirsijärven ja Hurme (2014) kutsuvat puolistrukturoitua haastattelua teemahaastatteluksi, joten tässä tutkimuksessa käytetystä haastattelumenetelmästä käytetään jatkossa nimitystä teemahaastattelu.

4.3 Tutkimusjoukko

Tutkimuksessa haastateltiin Suomessa opiskelevia Afrikasta tulleita opiskelijoita. Tummaihoisina afrikkalaisina opiskelijat erottuivat ulkonäöltään suomalaisesta kanta-väestöstä. Haastattelujen aikaan tukittavat olivat opiskelleet suomalaisessa yliopistossa noin 1,5 vuotta. Tutkinnon tavoitteena on kandidaatin tutkinto. Tutkittavat ovat osa sa-

masta kotimaasta tullutta opiskelijaryhmää, joka opiskeli omana ryhmänään eikä heillä ollut yhteisiä kursseja suomalaisten opiskelijoiden kanssa. Opiskelijoilla oli suomalaisia tutoropiskelijoita, jotka auttoivat heitä sopeutumaan suomalaiseen yliopisto-opiskeluun. Suurin osa opiskelijoista asui kerrostaloissa yhteisissä asunnoissa lähellä toisiaan.

Tutkittavat olivat kotoisin samasta Afrikan maasta. He eivät tunteneet toisiaan ennen kuin saapuivat opiskelemaan Suomeen. Tutkittavat olivat kotoisin eripuolilta omaa kotimaataan. Useissa tapauksissa he muuttivat vähitellen ensin pienempiin kaupunkeihin, ja sen jälkeen suurempiin kaupunkeihin opiskeluidensa edetessä. Lähes kaikki tutkittavat ovat asuneet maansa pääkaupungissa ennen Suomeen tuloaan. Heidän koulutustaustat olivat erilaisia ennen Suomeen saapumista, mutta kaikilla oli kuitenkin takanaan jo korkeakouluopintoja. Seitsemällä tutkimukseen osallistuneella opiskelijalla oli kokemusta yliopisto-opiskelusta. Eniten kouluttautunut opiskelija oli suorittanut kotimaassaan jo kaksi kandidaatin tutkintoa, kun taas vähiten opiskelleella oli takanaan yliopistojen järjestämiä kursseja. Kahdella opiskelijalla oli aikaisempaa kokemusta ulkomailla opiskelusta.

4.4 Tutkimusaineiston kerääminen

Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat ilmoittivat vapaaehtoisesti osallistumishalukkuutensa. Esittelin Afrikasta tulleelle opiskelijaryhmälle tutkimuksen aiheen ja tarkoituksen. Tutkimussuunnitelman esittelemiseen käytin tukena PowerPoint-esitystä. Esityksessä kerroin omasta taustastani ja siitä, miksi olen kiinnostunut heidän kokemuksistaan Suomessa. Esityksen jälkeen kysyin opiskelijoilta, että kykenevätkö he luottamaan siihen, että pystyn tutkimuksen toteutuksessa suojelemaan opiskelijoiden anonymiteettiä. Useita käsiä nousi ylös luottamuksen merkiksi.

Esityksen jälkeen jaoin opiskelijoille tutkimusluvut, joissa tutkimusinformaatio esitettiin kirjallisessa muodossa (ks. liite 1). Opiskelijat saivat vapaaehtoisesti päättää osallistumisestaan tutkimukseen saatuaan tutustua tutkimukseen tutkimuslupa ja -informaatio

dokumentin perusteella. Tilaisuuden aikana annoin opiskelijoille mahdollisuuden kysyä kysymyksiä.

Tutkimukseen halusi osallistua yhdeksän vapaaehtoista, joista viisi oli miehiä ja neljä naisia. He allekirjoittivat tutkimusluvan ja palauttivat sen minulle. Tutkimusluvan allekirjoittaneet opiskelijat saivat kopion tutkimusluvasta, jotta voisivat olla tietoisia siitä, millaiseen tutkimukseen he osallistuvat. Lopuksi sovin tutkimukseen osallistuvien opiskelijoiden kanssa haastatteluajat opiskelijoiden yksilöllisten aikataulujen mukaisesti. Haastattelin tutkijana henkilökohtaisesti kaikki tutkimukseen osallistuneet opiskelijat. Kaikki haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina yliopistolla opiskelijoille tutussa luokkajuoneessa tuoko- ja kesäkuussa 2018. Ennen varsinaisen haastattelun aloittamista jutustelin haastateltavan kanssa muutaman minuutin vaihtoen kuulumisia.

Opiskelijoista kuusi saapui haastatteluun sovittuna ajankohtana. Yksi haastateltava tuli ilmoittamaan haastattelun alkamisaikana, että hänellä on opetusta, joten haastattelun aloitusta siirrettiin kahdella tunnilla. Kolme haastateltavista eivät saapuneet paikalle sovittuna ajankohta. Heistä kahden kanssa sain sovittua uuden haastatteluajan törmättyäni opiskelijoihin kampusalueella, joten haastattelut toteutettiin uudelleen sovittuna ajankohta. Molemmat haastateltavat pahoittelivat tapahtunutta ja halusivat sopia uuden haastatteluajan. Yksi tutkimukseen ilmoittautuneista opiskelijoista ei saapunut sovittuna ajankohtana enkä ollut hänen kanssaan kontaktissa tutkimuksen esittelytilaisuuden jälkeen.

Mearsin (2012) mukaan tulee haastatella riittävän montaa henkilöä, jotta kerätty aineisto edustaa kattavasti tutkittavaa ilmiötä. Sopivaa haastateltavien määrä on riippuvainen tutkimuksen tarkoituksesta, mutta esimerkiksi 6-8 henkilöä on yleisesti suositeltava määrä. Tässä tutkimuksessa haastatteluihin osallistui lopulta kahdeksan opiskelijaa, joista puolet olivat naisia ja puolet miehiä.

Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastatteluilla. Mearsin (2012) mukaan haastattelu kysymysten tulee olla hyvin suunniteltuja, jotta haastateltavien vastaukset ovat riittävän kattavia käsittelemään koko aihealuetta, josta tutkija haluaa tietoa. Kyetäkseni suunnittelemaan aineistonkeräämiseen sopivan haastattelun, tutustuin kevään 2018 aikana aikaisempaan aihetta koskevaan tutkimukseen, jonka perusteella kirjoitin kirjallisuuskat-

sauksen tukittavasta aiheesta. Kirjallisuuskatsauksen pohjalta tein viitekehyksen, jonka avulla pyrin hahmottamaan tutkittavaa ilmiötä (ks. liite 2). Viitekehys rakentui vahvasti Smithin & Khawajan (2011) meta-analyysin pohjalta. Muodostin teemahaastattelun kysymykset viiden teeman mukaisesti, jotka hahmottuivat viitekehyksen pohjalta. Teemoja olivat kieli, sosiaalinen kulttuuri, opiskelu, syrjintä ja rasismi sekä käytännölliset tekijät.

Aloitin tutkimushaastattelun kysymyksillä, joissa opiskelijat saivat kertoa, mistä he olivat kotoisin ja missä he olivat asuneet kotimaassaan. Forsey (2012) suosittelee aloittamaan haastattelun osoittamalla kiinnostusta siihen, mistä haastateltavat ovat kotoisin. Tällainen kysymys osoittaa kiinnostusta haastateltavaa ja hänen tarinaansa kohtaan. Kysymykseen on usein helppo vastata, ja näin haastateltava pääsee lämmittelemään varsinaisia kysymyksiä varten.

Seuraavaksi haastattelussa seurasi vaihe, jossa haastateltavat antoivat oman kokemuksensa perusteella ohjeita samasta kotimaasta tulevalle uudelle opiskelijalle. Näiden kysymysten tarkoituksena oli helpottaa haastateltavien vastaamista sekä luoda luottavainen ja lämmin ilmapiiri ennen varsinaisia henkilökohtaisiin kokemuksiin liittyviä kysymyksiä. Vasta näiden kysymysten jälkeen siirryttiin keskustelemaan opiskelijoiden henkilökohtaisista kokemuksista heidän asuessaan ja opiskellessaan Suomessa (ks. liite 3). Testasin teemahaastattelun runkoa kahdella suomalaisella opiskelijalla, jotka ovat opiskelleet ulkomailla. Toinen näistä opiskelijoista oli opiskellut vaihto-opiskelijana Afrikan maassa. Näiden koehaastattelujen pohjalta sain arvokasta kokemusta ja informaatiota, jonka perusteella tein haastattelurunkoon vielä pieniä muutoksia.

Hammerslayn (2012) mukaan haastatteluaineiston litteroinnissa tulee olla huolellinen. Tutkijan tulee aineistoa tarkastellessa pystyä tulkitsemaan, mitä toinen yrittää ilmaista, jolloin tarvitaan myös yleistä taustan tuntemusta. Litteroin henkilökohtaisesti kaiken haastatteluaineiston Word 2013 kirjoitusohjelmaa käyttäen. Litteroinnissa pyrin sanatarkkuuteen, jolloin opiskelijoiden puhe on pyritty kirjamaan mahdollisimman tarkasti. Haastateltavien ja haastattelijan puheenvuorot on litteroitu kokonaisuudessaan. Litterointiin ei ole kirjattu äänenpainoja, taukoja eikä erinäisiä äännähdyksiä, koska niiden kirjaaminen ei ole merkityksellistä tutkimusaineistoa analysoitaessa. Myöskään tukijan aktiivista kuuntelua ilmaisevia äännähdyksiä ei ole kirjattu. Litteroinnin tarkoituksena

on ilmaista mahdollisimman sanatarkasti asiasisältö, jonka tutkittavat haastattelussa ilmaisivat. Yhteensä haastatteluaineistoa kertyi 420 minuuttia. Litteroituja liuskoja kertyi haastatteluaineistosta yhteensä 198 liuskaa (ks. taulukko 1).

TAULUKKO 1. Haastatteluaineiston materiaali

Haastateltava	Haastattelun kesto	Litterointi liuskat
Opiskelija 1	39 min	20 liuskaa
Opiskelija 2	63 min	25 liuskaa
Opiskelija 3	65 min	33 liuskaa
Opiskelija 4	39 min	23 liuskaa
Opiskelija 5	60 min	27 liuskaa
Opiskelija 6	26 min	17 liuskaa
Opiskelija 7	85 min	33 liuskaa
Opiskelija 8	43 min	20 liuskaa
Yhteensä	420 min	198 liuskaa

4.5 Tutkimusaineiston analyysi

Aloitin aineiston analysoimisen tutustumalla aineistoon uudelleen ja lukemalla läpi kaikki haastattelut. Aineiston litteroimisesta aineiston analyysivaiheeseen kului noin puoli vuotta, joten aineiston kertaaminen oli tärkeää yleiskuvan muodostamiseksi. Aineiston analysoimista jatkoin tietokoneavusteisesti käyttäen Nvivo 11 tietokoneohjelmaa. Aineiston analyysimenetelmänä toimi teorialähtöinen sisällönanalyysi (Tuomi & Sarajärvi 2018; Timmermans & Tavory 2012).

Sisällönanalyysi on perusmenetelmä, jota voidaan käyttää analyysimenetelmänä kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sen avulla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti pyrkien saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysissä aineisto luokitellaan, teemoitellaan tai

tyypitellään tutkimuskysymyksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Hirsijärven ja Hurmeen (2014) mukaan aineiston luokittelu on olennainen osa aineiston analyysia. Luokittelu luo pohjan, jonka varassa haastatteluaineistoa voidaan myöhemmin tulkita, yksinkertaistaa ja käsitellä. Luokittelussa tutkittavaa ilmiötä jäsennetään vertailemalla aineiston eri osia toisiinsa.

Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä luokittelu perustuu aikaisempaan käsitejärjestelmään, joka voi olla esimerkiksi teoria tai malli (Tuomi & Sarajärvi 2018). Timmermanin ja Tavoryn mukaan (2012) teorialähtöisessä sisällönanalyysissä korostuu ajatus, että tutkijan tulisi lähestyä tutkimaansa ilmiötä mahdollisimman laajalla ja syvällä teoreettisella pohjalla kehittäen omaa ymmärrystään tutkimusprosessin aikana. Teoreettisia ennako-oletuksia ei tulisi laittaa syrjään tutkimusprosessin ajaksi, vaan niitä hyödyntäen tutkija voi tuottaa uudenlaista teoreettista näkökulmaa tutkimusprosessin aikana.

Hirsijärven ja Hurmeen (2014) mukaan luokittelu ja aineiston koodaaminen muodostetuihin luokkiin on välivaihe aineiston analyysin rakentamisessa. Aineiston lukemisen jälkeen luokittelin aineiston. Aineiston luokittelun pohjana käytin aikaisemman tutkimuksen perusteella muodostamaani viitekehystä (ks. liite 2). Ensimmäisellä luokittelukierroksella tarkastelin aineistoa käsitekartan muodostamien yläluokkien pohjalta, jotka ovat kieli, sosiaalinen kulttuuri, opiskelu, syrjintä ja rasismi sekä käytännölliset tekijät. Aineistoa luokitellessani koodasin haastatteluista löytämäni merkitykselliset ilmaukset näihin viiteen yläluokkaan. Luokitteluani havainnollistan esittelemällä yläluokkaan sosiaalinen kulttuuri koodattuja ilmauksia (ks. taulukko 2). Esimerkkiin ei ole kerätty kaikkia luokkaan koodattuja ilmauksia, mutta taulukon tarkoituksena on havainnollistaa luokittelun periaatteitani. Toisella luokittelukierroksella muodostin alaluokkia aineistolähtöisesti etsimällä samankaltaisia ilmauksia, joista lopulta tiivistin suomenkielisen ilmauksen. Jokaisen yläluokan alle muodostui useita alaluokkia. Esimerkkien avulla havainnollistan yläluokan sosiaalinen kulttuuri kahden eri alaluokan muodostamista (ks. taulukko 3). Edellä esitettyjen periaatteiden mukaan aineisto luokiteltiin ylä- ja alaluokkiin (ks. taulukko 4).

TAULUKKO 2. Yläluokka sosiaalinen kulttuuri

Haastateltava	SOSIAALINEN KULTTUURI
Opiskelija 8	Finnish people like their own space and privacy
Opiskelija 5	So it's different here in Finland because people here are more reserved.
Opiskelija 3	Because for us we are like isolated in a special group so we didn't get that much time to interact with the Finnish people so if we had that opportunity then it would be easier.
Opiskelija 2	Well, I have met a few I have met a couple and those are the ones that took the risk to open up and come and so I respected that
Opiskelija 1	I would probably say that Finnish people are normally reserved people.
Opiskelija 5	You don't know how to approach or how to start but I suppose if you want to make friends try to go some of the events that they always host because they host events on campus or around campus or in the city.
Opiskelija 1	<i>The only challenge is probably making friends. I expected to have like a lot of friends actually.</i>
Opiskelija 3	These Finnish they look they are quiet people.

TAULUKKO 3. Esimerkki alaluokkien muodostamisesta

Yläluokka	SOSIAALINEN KULTTUURI	
Alaluokka	Suomalainen kulttuuri	Ystävystyminen suomalaisten kanssa
Ilmaus	Finnish people like their own space and privacy	Because for us we are like isolated in a special group so we didn't get that much time to interact with the Finnish people so if we had that opportunity then it would be easier.
Ilmaus	So it's different here in Finland because people here are more reserved.	...because Finnish people are reserved and making friends is not as easy as anywhere else. So it's a different culture.
Ilmaus	I would probably say that Finnish people are normally reserved people.	<i>The only challenge is probably making friends. I expected to have like a lot of friends actually.</i>
Ilmaus	These Finnish they look they are quiet people.	You don't know how to approach or how to start but I suppose if you want to make friends try to go some of the events that they always host because they host events on campus or around campus or in the city.
Suomenkielinen tiivistys	Opiskelijat pitävät suomalaisia ujoina ja hiljaisina ihmisinä, joille on tärkeää etäisyyden ja oman tilan säilyttäminen.	Kaikkien neljän miesopiskelijan mielestä ystävystyminen oli vaikeaa. Heidän mukaansa suomalaisia opiskelijoita oli vaikea lähestyä.

TAULUKKO 4. Aineiston luokittelu

KIELI	SOSIAALINEN KULTTUURI	OPISKELU	RASISMI JA SYRJINTÄ	KÄYTÄNNÖLLISET TEKIJÄT
<ul style="list-style-type: none"> • Kielimuuri • Vuorovaikutus englanniksi • Kaupoissa asiointi • Suomen kieli 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomalainen kulttuuri • Ystäväperhe • Vertaisryhmä • Suomalaiset ystävät • Yksinäisyys 	<ul style="list-style-type: none"> • Opetustyyli • Vuorovaikutus suomalaisten opiskelijoiden kanssa • Oppimisympäristö • Opettajien englannin kielen taito 	<ul style="list-style-type: none"> • Ei rasismia • Ajatuksia rasismista • Rasismi kampuksen ulkopuolella • Rasismi kampuksella 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruoka • Sää • Aktiviteetit • Talous • Asuminen • Matkustaminen

Kvalitatiivisessa laadullisessa tutkimuksessa tutkijan pyrkimyksenä on päätyä onnistuneisiin tulkintoihin. Onnistuneen tulkinnan avain on siinä, että lukija omaksuu samankaltaisen näkökulman kuin tutkija. Haastattelututkimusta lukeva henkilö ei saa luettavakseen itse haastattelua, vaan hänen on luotettava tutkijan tulkintaan. Tulkinnallisten selitysten avulla tulevat esille tutkittavien ilmiöiden sosiaaliset merkitykset. Tulkinnat ohjaavat näkemään asioita kokonaisvaltaisemmin, ja ne laajentavat tutkimuskohteesta saatavaa kuvaa. (Hirsijärvi & Hurme 2014.) Aineiston luokittelun jälkeen tulkitsin aineistoa ja muodostin siitä tuloksia, jotka on esitetty tämän tutkielman tulososassa.

4.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Hirsjärven ja Hurmeen mukaan (2014) laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta ei ole mielekästä lähestyä perinteisten reliabiliuden ja validiuden käsitteiden kautta, koska ne perustuvat ajatukseen, että tutkija voi päästä käsiksi objektiiviseen todellisuuteen ja ob-

jektiiiviseen totuuteen, mikä ei usein ole lähtökohtana ihmisten kokemuksen tutkimisessa.

Laadullisen tutkimuksen validiutta tarkasteltaessa keskeiseksi nousee rakennevalidiuden tarkasteleminen. Rakennevalidiudessa tarkastellaan käytetäänkö tutkimuksessa käsitteitä, jotka heijastavat tutkituksi aiottua ilmiötä. Tarkalla käsiteanalyysillä tarkennetaan kaikilta osin tutkimuksen luotettavuutta ja päästään siihen, että tutkija tutkii sitä, mitä on aikonut tutkia, jolloin hänen käyttämiensä käsitteiden määritelmät ovat mahdollisimman lähellä tutkittavien ja tutkimusyhteisön käsitystä. Tutkijan on pystyttävä dokumentoimaan, miten hän on päätenyt luokittamaan ja kuvaamaan tutkittavien maailmaa juuri niin kuin hän on tehnyt. (Hirsijärvi & Hurme 2014.)

Tutkimuksessa käytettäviä käsitteitä perustellaan kirjallisuuskatsauksessa aihepiiristä tehdyn aikaisemman tutkimuksen perusteella. Kirjallisuuskatsaus on koottu kansainvälisistä ja kansallisista tieteellisesti vertaisarvioituista tutkimusartikkeleista ja akateemisista oppikirjoista. Tutkimusta aloittaessani perehdyin aiempaan tutkimukseen, ja tutkimuksessani käsittelen ilmiötä kansainvälisessä tutkimuksessa esiintyvillä käsitteillä. Aiemmin olen kuvaillut, miten luokittelin aineiston ja päädyin analyysissäni tulososiossa esitettyihin tuloksiin.

Laadullisen tutkimuksen reliaabeliutta käsitellessä keskeistä on aineiston laatu. Tutkimuksen reliaabelius koskee tässä tapauksessa tutkijan toimintaa, kuinka luotettavaa tutkijan analyysi materiaalista on. Reliaabeliutta tarkastellessa tarkastellaan esimerkiksi sitä, onko kaikki käytettävissä oleva aineisto huomioitu, ja onko tiedot litteroitu oikein. Tulosten tulee heijastaa mahdollisimman pitkälle tutkittavien ajatusmaailmaa. (Hirsijärvi & Hurme 2014.) Tutkijana olen ollut vastuussa tutkimusprosessin kaikista vaiheista. Olen henkilökohtaisesti toteuttanut kaikki haastattelut mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla varmistaen, että haastatellut ovat ymmärtäneet haastattelukysymykset tarkoittamallani tavalla. Olen litteroinut aineiston yhdenmukaisella tavalla ja olen pyrkinyt olemaan johdonmukainen analysoidessani aineistoa. Tutkielmassa olen esittänyt, miten olen analysoinut ja käsitellyt aineistoa eri vaiheissa, jotta lukija pystyisi seuraamaan analyysipolkuani.

Hirsijärven ja Hurmeen (2014) mukaan haastatteluaineiston luotettavuus riippuu aineiston laadusta. Haastattelututkimuksessa laatua tulisi tarkkailla tutkimuksen eri vaiheissa. Etukäteen haastattelun laadukkuutta voidaan tavoitella tekemällä hyvä haastattelurunko. Tässä tutkimuksessa haastattelunrunгон valmistelemiseen käytettiin aikaa, kuten olen edellä kuvannut.

Hirsijärvi ja Hurme (2014) jatkavat, että haastattelu tilanteessa on tärkeää, että haastattelijat ovat sisäistäneet haastattelunrunгон ja ymmärtävät sen samalla tavalla. Tässä tutkimuksessa suunnittelin teemahaastattelun rungon ja haastattelin henkilökohtaisesti kaikkia tutkimukseen osallistuneita henkilöitä, joten voitaneen luotettavasti olettaa edellä esitetyn vaatimuksen täyttyneen. Haastattelujen aikana tekninen välineistö oli kunnossa ja kaikki haastattelut nauhoitettiin hyvällä äänenlaadulla. Pidin haastattelujen aikana tutkimuspäiväkirjaa, mihin kirjasin ylös huomioitani. Tutkimuspäiväkirjaa käytin tukena analysoidessani ja tulkitessani aineistoa. Haastattelujen jälkeen litteroin henkilökohtaisesti kaikki haastattelut yhdenmukaisella tavalla.

Tutkimuksen on pyrittävä siihen, että se paljastaa tutkittavien käsityksiä ja heidän maailmaansa niin hyvin kuin mahdollista. Laadullisessa tutkimuksessa tulee olla tietoinen siitä, että tutkija vaikuttaa saatavaan tietoon jo tietojen keruuvaiheessa, ja että kyse on tutkijan tulkinnoista, hänen käsitteistöstään, johon tutkittavien käsityksiä yritetään sovittaa. (Hirsijärvi & Hurme 2014.) Tutkimusta tehdessäni olen pyrkinyt olemaan tietoinen tekemistäni valinnoista. Kuvaan tutkimusmenetelmät osiassa yksityiskohtaisesti, miten tutkimus on toteutettu, jotta lukija voisi olla selvillä tekemistäni valinnoista ja käyttämästäni metodeista.

Ihmisten kokemuksia tutkittaessa on tärkeää huomioida eettinen näkökulma. Tutkimuksessa tulee kunnioittaa tutkittavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Kuulan (2011) mukaan tutkijat ovat itse vastuussa tekemistään tutkimustyötä koskevista eettisistä ratkaisuista. Tutkimusetiikka koostuu yhä enemmän kollegiaalisesti sovitusta periaatteista ja tavoitteista. Tutkijan tehtävä on parhaansa mukaan noudattaa yhteisesti sovittuja periaatteita omassa tutkimustyössään. (Kuula 2011.) Suomessa koko tiedeyhteisöä koskevia tutkimuseettisiä linjauksia tekee opetus- ja kulttuuriministeriön asettama tutkimus eettinen neuvottelukunta TENK. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää, luotettavaa ja sen tulokset uskottavia vain, jos tutkimus on

suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. (TENK 2012.) Tässä tutkimuksessa on noudatettu tutkimuseettisen neuvottelukunnan esittämiä hyvän tieteellisen käytännön kriteerejä.

Tutkimuksen toteuttamisessa on kunnioitettu tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden itsemääräämisoikeutta antamalla heille mahdollisuus päättää riittävän informaation valossa, haluavatko he osallistua tutkimukseen vai eivät. Kuulan (2011) mukaan tutkitaville täytyy kertoa perustiedot tutkimuksesta, sen toteuttajista sekä tutkittavilta kerättävien henkilötietojen tarkoitus, jotta he voivat perustellusti tehdä päätöksen osallistumisestaan tutkimukseen. Esitellessäni tutkimuksen henkilökohtaisesti tutkimukseen osallistuneille opiskelijoille, informoin heitä sekä suullisesti, että kirjallisesti edellä mainituista asioista (ks. liite 1). Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat antoivat vapaaehtoisen kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta.

Anonymiteetti eli tunnistettavuuden estäminen on keskeinen ihmistieteiden tutkimuseettinen käytäntö. Nimettömyyden ja tunnistamattomuuden ajatellaan olevan itsestään selviä lähtökohtia, kun sovitaan tutkittavien kanssa aineiston ja sen otteiden esittämisestä tutkimusjulkaisussa. (Kuula 2011.) Tämän tutkimuksen raportissa ei mainita henkilöiden nimiä, kotimaata eikä yliopistoa, jossa tutkittavat opiskelivat Suomessa. Näillä toimenpiteillä olen pyrkinyt suojelemaan tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden anonymiteettia. Tutkimusluvan mukaisesti olen säilyttänyt kaiken tutkimusaineiston itselläni eikä se ole ollut muiden tukijoiden käytettävissä eikä nähtävissä.

5 TULOKSET

Tutkimuksen tulokset olen muodostanut analysoimalla aineiston teorialähtöisellä sisälönanalyysillä. Esittelen tulokset viidessä alaluvussa, jotka mukailevat edellisessä luvussa esiteltyä luokittelua. Analysointivaiheessa luokittelin aineiston viiteen yläluokkaan, jotka ovat: kieli, sosiaalinen kulttuuri, opiskelu, rasismi ja syrjintä sekä käytännölliset tekijät. Jokaiseen yläluokkaan muodostui useita alaluokkia aineistolähtöisesti. Esittelen tutkimuksen tulokset luokittelun perusteella, mutta lukujen otsikoinnissa olen pyrkinyt kuvaamaan kutakin aihetta osuvammin kuin itse luokittelussa.

5.1 Kokemuksia vuorovaikutuksesta Suomessa

5.1.1 Suomen kieli aiheutti kielimuurin

Afrikkalaiset opiskelijat kohtasivat tilanteita, joissa suomen kielen osaamattomuus aiheutti ongelmia vuorovaikutustilanteissa. Usein heidän ja suomalaisten välillä oli kielimuuri. Suomen kieli on täysin erilainen kuin muut kielet, joihin opiskelijoilla oli aikaisempaa kosketuspintaa, joten he eivät pystyneet käyttämään suomea kommunikoinnin välineenä. Kommunikointi suomalaisten kanssa tapahtui englanniksi. Suomeksi afrikkalaiset opiskelijat saattoivat osata joitakin yleisimpiä fraaseja ja tervehdyksiä.

Kolonialismin seurauksena Afrikassa puhutaan useita eurooppalaisia kieliä, joista yleisimpiä ovat englantia, portugali ja ranska. Afrikkalaisten opiskelijoiden kotimaassa osa ihmisistä puhuu esimerkiksi saksaa ja iso osa afrikaansia, mikä on läheinen kieli saksan ja hollannin kanssa. Yksi haastateltava kertoi, kuinka Hollannissa hän ei tarvitsisi apua tuotteiden tunnistamiseen kaupassa, mutta Suomessa hän oli ensimmäistä kertaa elämässään tilanteessa, jossa tunsikin itsensä kielitaidottomaksi. Myös toisen haastateltavan mielestä suomen kieli on hyvin erilaista muihin eurooppalaisiin kieliin verrattuna. Hänen mielestään suomea olisi kuitenkin mahdollista oppia ajan myötä, koska sanat lausu-

taan samalla tavoin kuin kirjoitetaan, ja äänteitä käytetään samoin kuin afrikkalaisissa kielissä.

Afrikkalaisilla opiskelijoilla oli aluksi haasteita kaupassa käydessään, koska he eivät ymmärtäneet suomea. Kaupoissa tuotteiden nimet ovat pääasiassa suomeksi, joten heillä oli haasteita tunnistaa haluamiaan tuotteita. Afrikkalaiset opiskelijat käyttivät aluksi apunaan Googlen käännösohjelmaa saadakseen selville tuotteiden nimiä, mikä teki kaupassa asioimisesta vaivalloisempaa.

Basic shopping. At first when you started off we used just to pick what you think is nice but now that we are used to it if you don't know it, you use google translate. (naisopiskelija.)

5.1.2 Haasteita englanninkielisessä kommunikaatiossa

Kaupoissa asioidessaan afrikkalaiset opiskelijat kommunikoivat englanniksi. Afrikkalaisilla opiskelijoilla oli vaihtelevia kokemuksia englanninkielisestä vuorovaikutuksesta kaupoissa ja asiakaspalvelussa työskennelleiden henkilöiden kanssa. Osa oli vaikuttuneita siitä, kuinka he saivat palvelua kaupoissa englanniksi, kun taas useilla opiskelijoilla oli myös negatiivisia kokemuksia englanninkielisen palvelun saamisesta. Kaikki palveluammateissa olleet henkilöt eivät halunneet tai kyenneet kommunikoimaan englanniksi. Osa työntekijöistä oli vaivaantuneita puhuessaan englantia ja oli myös tilanteita, joissa työntekijät lähtivät ”pakoon”, kun afrikkalainen opiskelija yritti kysyä heiltä neuvoa englanniksi. Opiskelijan tulkinnan mukaan he pelkäsivät englannin puhumista.

Sometimes I think some shop assistance just run away. (...) Because they are just scared of speaking in English but you find some friendly ones and they are helpful. I think that fact also remains that you also just be willing to ask in case you don't understand. (naisopiskelija)

Yhdelle haastateltavalle heikko englannin kielen hallinta asiakaspalvelussa oli yleinen kokemus, mikä haittasi asioiden hoitamista. Tähän saattoi vaikuttaa hänen oma nopea puhetapansa ja haastava aksenttinsa, mikä saattoi heikentää englannin kielen taidostaan epävarman asiakaspalvelijan vuorovaikutusta.

Afrikkalaisten opiskelijoiden kuvauksista voidaan yhteenvedona todeta, että yleensä he saivat halutessaan palvelua ja apua englannin kielellä kaupassa asioidessaan. Heidän täytyi kuitenkin olla itse aktiivisia ja nähdä vaivaa sopivan henkilön löytämiseksi, koska ensimmäinen henkilö ei välttämättä kyennyt kommunikoimaan englanniksi. Afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksen perusteella näyttää siltä, että kaikki asiakaspalvelijat eivät ole halukkaita tai kykeneviä kommunikoimaan englanniksi afrikkalaisten opiskelijoiden kanssa.

Afrikkalaiset opiskelijat kuvasivat arjen vuorovaikutustilanteita haastaviksi, koska usein yhteisen kielen löytäminen tuotti ongelmia. Arjen vuorovaikutustilanteilla tarkoitetaan kohtaamisia, joissa opiskelijat halusivat keskustella kohtaamiensa ihmisten kanssa tai kysyä neuvoa. Sosiaaliset tilanteet olivat välillä kiusallisia, koska yhteistä kieltä ei löytynyt, mikä oli turhauttavaa erityisesti afrikkalaisille opiskelijoille tärkeissä asioissa. Kielimuurin vuoksi yksinkertaisista asioista, kuten oikean suunnan löytämisestä saattoi tulla hankalaa. Osa suomalaisista oli vaivaantuneita puhuessaan englantia tai heillä ei ollut itsevarmuutta kommunikoida englanniksi, vaikka taidot olisivat riittäneet. Nuoremmat suomalaiset osasivat usein englantia paremmin kuin vanhemmat, joten neuvoa kysyessään kannatti kääntyä nuorempien puoleen. Afrikkalaiset opiskelijat arvostivat sitä, että suomalaiset yrittivät usein olla avuliaita ja huomioivat heidät yrittäen puhua englantia, vaikka kommunikointi oli suomalaisille haastavaa.

So language barrier but people out here at least they acknowledge that oh this and they smile back. Even if they respond in Finnish they still do respond and that's the most important thing that they respond or they would try to speak English and that's comforting to know that they are trying. Yeah. (miesopiskelija.)

Yhden haastateltavan kokemus oli selvästi erilainen. Hänen mielestään suomalaiset eivät ole kovin avuliaita, koska he ovat ujoja eivätkä ole tottuneet muihin kansallisuuksiin.

5.2 Kokemuksia opiskelijoiden kohtaamista sosiaalisista kulttuureista

Suomessa afrikkalaiset opiskelijat kohtasivat useita sosiaalisia ympäristöjä. Ensimmäisen sosiaalisen ympäristön afrikkalaisten opiskelijoiden elämässä muodosti suomalainen kulttuuri ja vuorovaikutus suomalaisten kanssa. Suomalaisen kulttuurin yhteyteen liittyy vahvasti heidän kokemuksensa ystäväystymisestä suomalaisten kanssa. Toinen sosiaalisen ympäristö heidän elämässään muodostui vertaisryhmästä, joka koostui samasta kotimaasta saapuneista opiskelijoista. Afrikkalaiset opiskelijat tapasivat toisensa vasta Suomessa, joten yhdessä he muodostivat uuden ryhmän. Kolmannen sosiaalisen ryhmän afrikkalaisten opiskelijoiden elämässä muodostivat ystäväperheet. Kaikille opiskelijoille määritettiin ystäväperhe, jonka tarkoituksena oli auttaa heitä sopeutumaan suomalaiseen kulttuuriin. Neljäntenä sosiaalisena ympäristönä afrikkalaisten opiskelijoiden elämässä oli yksinäisyyden kokeminen.

5.2.1 Suomalainen kulttuuri

Afrikkalaisten opiskelijoiden kuvauksista käy ilmi, että suomalainen sosiaalinen kulttuuri on hyvin erilainen kuin heidän kotimaassaan. Opiskelijoiden kotimaassa sosiaalinen kulttuuri on hyvin avoin ja vuorovaikutteinen. Heidän kulttuurissaan ihmiset ovat avoimia ja keskustelevavat toistensa kanssa arjen vuorovaikutustilanteissa, vaikka eivät tuntisi toisiaan entuudestaan. Kotimaassaan afrikkalaiset opiskelijat ovat tottuneet tervehtimään kaikkia ihmisiä kohdatessaan heidät kadulla ja olemaan vuorovaikutuksessa heidän kanssaan. Suomessa sosiaalinen toimintakulttuuri on hyvin erilainen. Afrikkalaiset opiskelijat pitivät suomalaisia ujoina ja hiljaisina ihmisinä, joille on tärkeää etäisyyden ja oman tilan säilyttäminen. Suomalaisten varautuneisuus näkyi erityisesti siinä, että

heillä ei ole samanlaista tervehtimisen ja keskustelun kulttuuria kuin opiskelijoiden kotimaassa.

We grew in up in environment where you are raised by the village. You are raised up by everyone around you. (...) Community. So it's very difficult for me to past any person without greeting the person and I have realized this is very weird to do in Finland. It was one of those shocks. Really I just pass by. (naisopiskelija.)

Yksi haastateltavista kertoi, kuinka hän tervehti kaikkia vastaantulevia ihmisiä kadulla ja ihmetteli, miksi he eivät vastanneet hänelle. Myöhemmin hän oppi tuntemaan suomalaista vuorovaikutuskulttuuria syvemmin ja ymmärsi, miksi häntä ei tervehditty. Toinen haastateltava kertoi, kuinka tutorit kutsuivat heidät kahville paikalliseen kahvilaan. Afrikkalaisten opiskelijoiden kotimaassa on itsestään selvää, että kahville kutsuja maksaa, minkä vuoksi kaikki afrikkalaiset opiskelijat eivät ottaneet edes rahaa mukaan. Kahvilassa heille selvisi, että jokaisen tulisi maksaa itse oma kahvinsa. Tilanne oli afrikkalaisille opiskelijoille nolo ja epä mukava. Nämä esimerkit kuvaavat konkreettisella tavalla kulttuurien eroja, mutta ne kertovat myös siitä, että afrikkalaisia opiskelijoita ei perehdytetty riittävästi suomalaiseen kulttuuriin.

Afrikkalaisilla opiskelijoilla oli halu sopeutua suomalaiseen kulttuuriin ja elää maassa maan tavalla. He ymmärsivät olevansa täällä vieraita, ja halusivat kunnioittaa paikallista kulttuuria. Heidän mielestään Suomessa on tärkeää kunnioittaa suomalaista kulttuuria sekä ihmisten sosiaalisia rajoja. Kulttuurin ja rajojen kunnioittaminen on tärkeää, jotta pystyisi välttämään konfliktien syntymistä. Vuorovaikutuksessa on tärkeää huomioida, millaista etäisyyttä suomalaiset haluavat pitää ja muokata omaa toimintaansa sen mukaisesti. Afrikkalaisilla opiskelijoilla ei nähtävästi ollut kovinkaan vahvoja ennakkotietoja siitä, miten suomalaiset ovat tottuneet käyttäytymään erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa, koska he kertoivat, kuinka oppivat sosiaalisen vuorovaikutuksen normeja käytännön kokemusten kautta.

Yhdellä haastateltavalla oli selvästi erilainen näkemys suomalaisista kuin muilla. Hänen mukaansa suomalaiset ovat ujoja, mutta ystävällisiä ja pitävät uusiin ihmiseen tutustu-

misestä. Hänellä oli myös erilainen näkemys afrikkalaisesta kulttuurista. Hänen näkemyksiinsä saattoi vaikuttaa se, että hän kertoi olevansa introvertti, jolloin hänen subjektiivinen näkökulmansa kulttuuriseen ilmapiiriin saattoi olla erilainen kuin muilla haastateltavilla. Hän oli myös opiskellut Afrikassa kotimaansa ulkopuolella, mikä on saattanut muokata hänen näkemystään afrikkalaisesta kulttuurista. Opiskelumaassa kulttuuri on saattanut olla erilainen kuin hänen kotimaassaan. On myös mahdollista, että hänen henkilökohtainen kokemuksensa ja näkemyksensä kotimaan kulttuurista on hyvin erilainen kuin muilla haastateltavilla.

Afrikkalaisten opiskelijoiden mukaan Suomessa on erilainen aikakäsitys kuin heidän kotimaassaan. Heidän mukaansa suomalaiset ovat täsmällisiä ja Suomessa tulee olla paikalla tarkalleen sovittuun aikaan. Kotimaassaan afrikkalaiset opiskelijat ovat tottuneet afrikkalaiseen aikakäsitykseen, jossa paikalla ei tarvitse olla juuri sovittuun aikaan. Afrikassa ei haittaa, jos on myöhässä, koska kukaan ei oleta, että paikalle tullaan juuri sovittuun aikaan. Suomessa tulee olla paikalla sovittuun aikaan, joten afrikkalaiset opiskelijat joutuivat totuttelemaan uudenlaiseen täsmällisyyteen.

And with time of course. Back home we have time where you know if you are five minutes late that is okay. Fifteen minutes late that it's okay. Maybe people will only complain you being late if you are thirty minutes late or you are thirty-five. Then people are that you are late but if you are fifteen minutes late it's all right. But here being two minutes late it's a problem. So being two minutes late it's a problem. So I will tell the person if it's twelve o'clock you supposed to be there at twelve o'clock. If it's one o'clock be there one o'clock. (miesopiskelija.)

Afrikkalaisten opiskelijoiden mukaan Suomessa kunnioitetaan ja seurataan tarkasti sääntöjä. Sääntöjen noudattaminen on tarkempaa kuin heidän kotimaassaan. Esimerkkinä he mainitsivat kerrostalon hiljaisuussäädöksen sekä liikennevalojen noudattamisen katujen ylityksessä. Kerrostalo esimerkiksi käy ilmi, että kotimaassaan opiskelijat eivät ole tottuneet noudattamaan samanlaisia hiljaisuusmääräyksiä. Opiskelijat kertoi-

vat, kuinka he ilmaisevat itseään usein äänekkäästi ja elävästi sekä pitävät tanssimisesta. Viettäessään vapaa-aikaansa asunnoillaan he ovat nähtävästi kohdanneet erilaisen hiljaisuuden vaatimuksen kuin kotimaassaan.

Yksi haasteltavista kuvasi laajemmin suomalaisen yhteiskunnan rakennetta. Hänen mukaansa suomalaisessa yhteiskunnassa näkyvät keskinäinen kunnioitus ja vahva tasa-arvo. Suomessa ihmiset nähdään samanarvoisina, mikä näkyy suomalaisessa sosiaalivastuksessa ja koulutusjärjestelmässä. Hänen mukaansa kotimaassa on suuri ero rikkaiden ja köyhien sekä eri luokkien välillä. Siellä esiintyy myös edelleen rotuerottelua. Hän oli vaikuttunut suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta, hänen mielestään he voisivat ottaa mallia ja oppia siitä, miten suomalainen yhteiskunta on järjestetty.

5.2.2 Ystävystyminen suomalaisten kanssa

Afrikkalaisilla opiskelijoilla oli vaihtelevia kokemuksia ystävystymisestä suomalaisten kanssa. Suomalaisten kanssa ystävystyminen oli haastavaa suurimmalle osalle afrikkalaisia opiskelijoita, koska suomalaisia oli vaikea lähestyä etäisen kulttuurin vuoksi. Ystävystyminen oli vaikeaa erityisesti afrikkalaisille miesopiskelijoille. Eräs heistä kertoi pettyneensä siihen, kuinka vaikeaa suomalaisten kanssa oli ystävystyä. Hänen ainoat suomalaiset ystävänsä olivat ystäväperheen vanhemmat.

(...) Yeah that is really hard. You don't know how to approach or how to start but I suppose if you want to make friends try to go some of the events that they always host because they host events on campus or around campus or in the city. (...) (miesopiskelija.)

Afrikkalaisille naisopiskelijoille ystävystyminen suomalaisten kanssa oli helpompaa ja he raportoivat useista suomalaisista ystävästä. He ystävystyivät toisten opiskelijoiden kanssa tutorien välityksellä. Eräs heistä oli selvästi vaikuttunut saamistaan suomalaisista ystävästä, jotka auttoivat häntä tarvittaessa.

Merkityksellisten vuorovaikutussuhteiden luominen suomalaisten opiskelijoiden kanssa oli haastavaa, koska afrikkalaiset opiskelijat toimivat omana ryhmänään eikä heillä ollut yhteisiä opintoja suomalaisten opiskelijoiden kanssa. Afrikkalaiset opiskelijat ilmaisivat olevansa pettyneitä siihen, että heillä ei ollut yhteisiä kursseja suomalaisten opiskelijoiden kanssa. He olisivat halunneet oppia yhteisestä vuorovaikutuksesta. Afrikkalaiset opiskelijat korostivat, kuinka ystäväystyäkseen suomalaisten kanssa täytyi itse olla aktiivinen osallistumalla tapahtumiin ja ottamalla itse kontaktia suomalaisiin. He kehottivat olemaan aktiivisesti mukana opiskelijatapahtumissa, kaupungissa järjestettävissä tapahtumissa sekä harrastustoiminnassa.

(...) I would say go out more. Go to the events and show that you are interested and maybe not all but one or two even might remember you from a night or two ago. And the more they see you the more comfortable they can get with you and more they can be trusting of you the more they will approach and the more they will talk to you so I would say go out and do what the local people. (...) (miesopiskelija.)

Eräs haasteltavista kannusti opettelemaan hieman suomea, jotta suomalaisia olisi helpompi lähestyä. Toinen haastateltava kehotti saunomaan suomalaisten kanssa sosiaalisten suhteiden rakentamiseksi. Afrikkalaisten opiskelijoiden mukaan suomalaisia kannatti lähestyä silloin, kun he olivat alkoholin vaikutuksen alaisina. Silloin suomalaiset olivat sosiaalisempia ja heidän kanssaan oli helpompi ystäväystyä. Haasteista huolimatta afrikkalaisten opiskelijoiden mielestä suomalaisten kanssa oli mahdollista ystäväystyä, vaikka he aluksi vaikuttavatkin etäisiltä ja kylmiltä. Suomalaisista tuli ystävällisiä ja lämpimiä, kun he oppivat tuntemaan toisen ihmisen läheisemmin.

5.2.3 Vertaisryhmä

Afrikkalaiset opiskelijat opiskelivat omana ryhmänään ja asuivat yhteisasunoissa lähellä toisiaan. Yhdessä opiskelemisen lisäksi he viettivät paljon aikaa yhdessä myös vapaaajalla. Afrikkalaiset opiskelijat eivät tunteneet toisiaan entuudestaan, vaan tutustuivat toisiinsa lähtiessään kotimaastaan. Heille oli erittäin tärkeää, että he saivat tukea toisiltaan sopeutuessaan uuteen ympäristöön. Tärkeimmät ystävyysuhteet löytyivät omasta vertaisryhmästä, opiskelijoista jotka tulivat samasta kotimaasta. Heidän mukaansa merkittäviä ihmissuhteita syntyi oman ryhmän sisällä, koska he olivat koko ajan yhdessä. Opiskelijat tulivat samasta kotimaasta, ja olivat kaikki samassa tilanteessa, joten he pystyivät ymmärtämään toisiaan ja samaistumaan toistensa kokemuksiin. Oman vertaisryhmän antama tuki helpotti Suomessa olemista sekä opiskelua.

At least it's good that I have other who are from my nation at with me so I don't feel so much out of place. (...) So I feel out of place that is one of the challenges that I can say that I experience but maybe I don't feel it that much because I have at least people from my nation who are with me most of the time so it's not that much. (miesopiskelija.)

Oma ryhmä oli afrikkalaisille opiskelijoille tuki, mutta ryhmän dynamiikassa oli myös haasteita. Suomeen saapuessaan opiskelijat alkoivat vasta tutustua toisiinsa. Vaikka he tulivat samasta maasta, heidän ryhmänsä sisällä oli kulttuurisia ongelmia, jotka heijastuivat koko ryhmän dynamiikkaan. Eräs haastateltavista kertoi, kuinka sosiaalisella dynamiikalla oli merkittävä rooli ryhmän toiminnassa. Ryhmän sosiaalisten suhteiden kehittymistä täytyi tarkkailla ja oma toiminta täytyi sovittaa siihen. Ristiriitatilanteilta ei kuitenkaan voitu välttyä, koska ryhmä oli tiiviisti yhdessä ja afrikkalaiset opiskelijat asuivat samoissa tiloissa.

5.2.4 Ystäväperhe

Afrikkalaiset opiskelijat saivat alussa ystäväperheen, jonka tarkoituksena oli auttaa heitä sopeutumaan suomalaiseen kulttuuriin. Ystäväperheillä oli merkittävä rooli afrikkalaisten opiskelijoiden sopeutumisessa sekä suomalaisen kulttuurin kokemisessa. Ystäväperheet avasivat kotiensa oven opiskelijoille, ottivat heidät osaksi perheitään ja auttoivat tarvittaessa. Yksi haastateltavista kertoi, kuinka hän koki suomalaisen kulttuurin pääasiassa ystäväperheensä kautta. Toinen haasteltava korosti, kuinka ystäväperheen vanhemmat pitivät edelleen yhteyttä opiskelijoiden asetuttua aloilleen, vaikka heidän ei olisi tarvinnut.

So yeah when we came and met foster parents and foster family that has also been very accommodative they actually suppressed all these things that I have mentioned in the previous question of missing home. They really suppressed that all by being there for us being there you know inviting us to cottages making us part of their families taking us to meet their families.(naisopiskelija.)

5.2.5 Yksinäisyys

Afrikkalaiset opiskelijat kertoivat tunteneensa yksinäisyyttä Suomessa olon aikana erityisesti talvella, jolloin oli pimeää. Eräs haastateltavista raportoi kokeneensa pientä masennusta, mikä oli hänelle aivan uusi kokemus. Kotimaastaan afrikkalaiset opiskelijat kaipasivat perheitään ja ystäviään, vaikka pitivätkin näihin aktiivisesti yhteyttä. Afrikkalaisten opiskelijoiden yksinäisyyden kokemusta helpotti vertaisryhmän antama tuki.

5.3 Kokemuksia opiskelusta suomalaisessa yliopistossa

Afrikkalaisten opiskelijoiden mukaan suomalaisessa yliopistossa oli erilaista kuin kotimaan yliopistossa. Opiskelu suomalaisessa yliopistossa oli vapaampaa ja opiskelijalla oli enemmän vastuuta omien opintojensa suorittamisesta. Suomessa opiskelija oli itse vastuussa opintojensa aikatauluttamisesta ja suorittamisesta. Kotimaan yliopistoissa opiskelu on kontrolloidumpaa ja opettajat painostavat opiskelijoita suoriutumaan tehtävistä kurssiaikataulun mukaisesti. Suomalaisessa yliopistossa kokeita oli lukukauden aikana, kun kotimaisessa yliopistossa kokeet ovat vasta lukukauden lopussa. Suomalaisessa yliopistossa ei ollut samankaltaista ulkoista painetta, vaan järjestelmä pohjaa ajatukseen, että opiskelija on sisäisesti motivoitunut. Afrikkalaisten opiskelijoiden tuli opetella itse kantamaan enemmän vastuuta omasta työskentelystään ja sen aikatauluttamisesta. Afrikkalaisten opiskelijoiden mukaan työt saattoivat kasautua helpolla, jos ei itse aikatauluttanut työskentelyään, koska järjestelmä tuntui "rennommalta" kuin kotimaassa.

One thing that I will tell the person to studying in a university in Finland here it requires that you plan accordingly. You must have schedule at place that allows you to do your tasks accordingly. (miesopiskelija.)

Afrikkalaisten opiskelijoiden mukaan teknologiaa käytettiin enemmän suomalaisessa yliopistossa, mikä aiheutti aluksi haasteita osalle opiskelijoista. Afrikkalaisten opiskelijoiden mukaan suomalaisessa yliopistossa oli hyvä oppimisympäristö ja hyvät olosuhteet opiskella. Esimerkkeinä mainittiin pääsy uusimpaan tutkimusmateriaaliin, tulostuskiintiö ja viihtyisä opiskeluympäristö. Yksittäisinä mainintoina esiin nousivat myös korkeampi akateemisen kirjoittamisen taso suomalaisessa yliopistossa sekä huolellisuus pientenkin tehtävien suorittamisessa. Yksi haastateltavista varoitti suomalaisen opiskelijajuhlimiseen liittyvästä erikoisuudesta. Suomalaiset opiskelijat pystyivät juhlimaan viikolla, mutta seuraavana päivänä he olivat koulussa ja heidän tehtävänsä oli tehty

ajoissa. Afrikkalaiset opiskelijat eivät olleet tottuneet viikolla juhlimiseen, joten se saattoi todella haitata heidän opiskeluaan.

Suomalaisessa yliopistossa afrikkalaiset opiskelijat kokivat erilaisia opetustyyliä. Opetusta annettiin niin perinteisellä luento-opetuksella kuin useilla erilaisilla oppilaskeskisillä metodeilla. Afrikkalaisten opiskelijoiden mielestä opetus oli vuorovaikutuksellisempaa, yhteisöllisempää ja oppilaskeskisempää kuin kotimaan yliopistoissa. Opinnoissa työskenneltiin paljon ryhmissä sekä pareittain ja opettajat halusivat opiskelijoiden olevan aktiivisia ja keskustelemaan tunteilla. Suomalaiset yliopisto-opettajat kohtasivat opiskelijat yksilöinä ja olivat kiinnostuneita heidän oppimisestaan. Opettajia oli helppo lähestyä eikä opettajan ja oppilaan välillä ollut niin autoritääristä suhdetta kuin kotimaassa.

*(...)They are much more student centred and they trying to utilize the student centred approach in almost all the lessons. So I think and also they are concerned about students' performance and they want you to improve they want you to learn.(...) Here they want you to be interactive take part participate in the lessons so I think they are really good.
(miesopiskelija.)*

Afrikkalaisten opiskelijoiden mielestä vuorovaikutuksellisempi opetus oli positiivinen muutos lukuun ottamatta pieniä ongelmia, joita ilmeni ryhmätöitä tehdessä. Ryhmätöissä kaikki afrikkalaiset opiskelijat eivät työskennelleet aktiivisesti vapaa-ajalla, vaan olettivat muiden tekevän työn heidän puolestaan. Kaikki ryhmän jäsenet eivät olleet riittävän kypsiä itsenäiseen opiskeluun, ja näiden yksilöiden toiminta teki muiden opiskelusta haastavampaa. Erään haasteltavan mielestä opettajien olisi pitänyt puuttua heidän toimintaansa jämäkämmin, jotta muu ryhmä ei olisi kärsinyt.

Yliopisto-opettajien englannin kielen taito oli afrikkalaisten opiskelijoiden mukaan vaihtelevaa. Osa yliopiston opettajista puhui hyvää englantia ja opetusta oli helppo ymmärtää, mutta kaikki afrikkalaiset opiskelijat raportoivat tilanteita, joissa heillä oli vaikeuksia ymmärtää opetusta opettajan heikon englannin kielen taidon vuoksi. Näistä

opettajista huomasi, että he hallitsivat opettamansa asian, mutta heidän oli haastavaa ilmaista itseään englanniksi. Tällaisissa tilanteissa opetukseen oli vaikeampaa keskittyä. Haastavissa tilanteissa opetuksen ymmärtämistä auttoivat luentodiat ja muu kirjallinen materiaali, oman ryhmän tukija aktiivinen vuorovaikutus opettajien kanssa, jolloin pyrittiin yhdessä löytämään yhteinen ymmärrys.

I think it was very difficult for some of the teachers. I could see I don't know. There is some who have practiced more English but some you can really see that this person has high level of teaching and all of these but just expressing him or herself is totally difficult and it makes it. We try to get as students we try to get what they are trying to say but it's extremely difficult for some of the teachers. (naisopiskelija)

5.4 Kokemuksia rasismista Suomessa

Afrikkalaiset opiskelijat kokivat rasismia ja syrjintää Suomessa. Tummaihoisina afrikkalaiset opiskelijat erottuivat selvästi suomalaisesta kantaväestöstä. Rasistista käytöstä kohdattiin pääasiassa kampusalueen ulkopuolella. Suurimmaksi osaksi rasistinen käytös oli välttelemistä, keskisormen näyttämistä ja rasistista huutelemista. Useat afrikkalaiset opiskelijat kuvasivat esimerkkinä tilannetta, jossa heille näytettiin keskisormea ohi ajavasta autosta.

Yeah there has been a few instances here. Myself and also few of our friends had instances where they were discriminated against and sometimes. The situation what it happened like I am walking by the road and some guy drives buy and gives you the finger. (miesopiskelija.)

Afrikkalaiset opiskelijat kohtasivat myös vakavampaa rasismia, jolloin heidän fyysistä koskemattomuuttaan loukattiin. Miesopiskelijat raportoivat kohdanneensa rassistista käytöstä yökerhoissa suomalaisten miesten toimesta. Osa kokemuksista oli pelkkää verbaalista riidan haastamista, mutta opiskelijat kokivat myös fyysisiä hyökkäyksiä. Näiden kokemusten johdosta he eivät enää halunneet mennä rentoutumaan yökerhoihin, vaan viettivät aikaa vain keskenään.

Like we have experienced that a lot going out where people try to start fight with us or try to pushes us away if they see us talking with one of the Finns then you would see group of them coming and pushing you away and telling the others that they shouldn't talk to us.
(miesopiskelija.)

Myös rassistista käytöstä kohdannut afrikkalainen naisopiskelija oli vakavimmillaan joutunut fyysisen selkkauksen kohteeksi: hänen pyöräillessään yöllä kotiin nuoret olivat heittäneet häntä lasipulloilla. Afrikkalaiset miesopiskelijat kohtasivat enemmän rasismia kuin naisopiskelijat. Kolme naisopiskelijaa eivät kokeneet kohdanneensa rasismia eivätkä syrjintää Suomessa. He kohtasivat pitkiä ja outoja katseita julkisilla paikoilla, mutta he eivät kokeneet sen olleen rasismia. He ohjeistivat toimimaan maan kulttuurin ja sääntöjen mukaan, jolloin asiat sujuvat eikä joutuisi kohtaamaan rassistista käytöstä.

Yksi haastateltavista kertoi kohdanneensa rassistista käytöstä yliopiston kampuksella. Hänen mukaansa kampuksella oli opiskelijoita, jotka eivät piilotelleet sitä, että eivät pidä värillisistä. Hänen mukaansa kampusalueella rassistinen käytös näkyi pitkinä katseina ja pilkallisena nauramisena. Hän koki myös, että opetusharjoittelussa osa oppilaista selvästi osoitti, että eivät olisi halunneet hänen opettavan heitä.

Afrikkalaiset opiskelijat tulkitsivat rasismista yksilöllisistä näkökulmista. Haastatteluissa opiskelijat nostivat rasismista esiin eri kysymysten yhteydessä, mikä antoi viitteitä heidän erilaisista kokemuksistaan. Osalle aihe oli läheisempi ja henkilökohtaisempi kuin toisille. Muutama miesopiskelija esitti rassistisen käytöksen johtuvan ihmisten ennakkoluuloista. Heidän mukaansa ihmiset ovat kapeakatseisia ja heillä on ennak-

kokäsitäyksiä afrikkalaista. Rasismin ajateltiin myös johtuvan siitä, että suomalaiset eivät ole tottuneet tummaihoisiin ihmisiin ja käyttäytyvät sen vuoksi rasisistisesti. Afrikkalaiset opiskelijat osasivat odottaa jonkin verran rasisistista käytöstä saapuessaan Suomeen. Muutama heistä korosti, että he eivät halunneet kiinnittää huomiota ihmisten rasisistiseen käytökseen. Heidän asenteestaan kävi ilmi, että he halusivat tulkita asioita positiivisesta näkökulmasta. Afrikkalaisten opiskelijoiden rasismin ja syrjinnän kokemin lievissä tilanteissa riippui siitä, miten opiskelijat tulkitsivat ihmisten reaktioita ja käyttäytymistä. Esimerkiksi ihmisten pitkiä katseita voitiin tulkita eri tavoin.

Opiskelijoiden kuvauksista kävi ilmi, että tummaihoiset afrikkalaiset opiskelijat kohtasivat rasisistista käytöstä Suomessa. Lievimmillään kyse oli välttelemisestä ja pitkistä katseista, kun taas vakavimmillaan afrikkalaisten opiskelijoiden fyysistä koskemattomuutta loukattiin. Opiskelijat tulkitsivat kohtaamaansa käytöstä eri näkökulmista, jolloin toinen opiskelija saattoi raportoida kohdanneensa samanlaisen käytöksen rasisistena ja toinen taas ei. Tutkimuksen tulosten perusteella ei voida tehdä mielekkäitä päätelmiä opiskelijoiden kohtaaman rasismin määrästä, mutta on selvää, että ongelma on olemassa ja vaikuttaa negatiivisella tavalla opiskelijoiden sopeutumiseen uuteen ympäristöön.

5.5 Kokemuksia arjen elämästä Suomessa

Käytännöllisistä tekijöistä afrikkalaiset opiskelijat nostivat esiin asumiseen, matkustamiseen, ruokaan, taloudellisiin kustannuksiin, talveen ja vapaa-ajan ongelmiin liittyvät haasteet. Afrikkalaiset opiskelijat asuivat yhteisasunnoissa toisiaan lähellä olevissa kerrostaloissa. Yhdessä asunnossa asui 3-4 opiskelijaa, joten kaikki eivät saaneet asunnosta omaa huonetta, vaan osa joutui jakamaan huoneen toisen opiskelijan kanssa. Asuminen oli järjestetty valmiiksi, joten afrikkalaisten opiskelijoiden ei tarvinnut asumisjärjestelyistä itse. Yhteinen elämä ei aina sujunut aivan kitkattomasti. Yksi haastateltavista päätyi muuttamaan opiskelujen aikana toiseen asuntoon, koska ei halunnut asua toisen opiskelijan kanssa samassa huoneessa.

Kaupungista toiseen liikkueissa afrikkalaiset opiskelijat käyttivät bussia. Bussiliikennettä eri kaupunkien välillä pidettiin toimivana. Koulu- ja kaupunkimatkansa afrikkalaiset opiskelijat liikkuvat pääosin polkupyörällä tai kävellen. Yliopistolta asunnolle käveli noin 25 minuutissa. Muutaman haastateltavan mielestä asunto oli hieman liian kaukana, joten yliopistolle kulkeminen oli fyysisesti rasittavaa. Kotimaassaan afrikkalaiset opiskelijat olivat tottuneet käyttämään taksia eikä polkupyörällä liikkuminen ollut kovin yleistä yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa heidän kotimaassaan. Taksien käyttäminen Suomessa oli huomattavasti kalliimpaa, minkä vuoksi he liikkuvat paljon kävellen tai pyöräillen.

It's not a common transport in many African countries I think or at least in Southern Africa we are used to taxis. You just go outside by the road you take the taxi it's quite cheap as well but here taxis are quite expensive so use the bike. (naisopiskelija.)

Eräs afrikkalaisten opiskelijoiden kohtaava uusi asia oli ruokatauotteiden viimeinen käyttöpäivä. Kotimaassaan opiskelijat olivat tottuneet ostamaan ruokaa jääkaapin täyteen kuun alussa eikä tuotteisiin ollut merkitty viimeistä käyttöpäivää. Yksi haastateltava kertoi, kuinka hän ystäviensä kanssa menetti merkittävän määrän rahaa heti saapuaan Suomeen, koska he ostivat jääkaapin täyteen lihaa ja muuta ruokaa. Tutorit tulivat vierailulle ja huomauttivat ruuan olevan vanhentunutta, joten he joutuivat heittämään ruuan pois. Ruuan suhteen afrikkalaiset opiskelijat joutuivat kiinnittämään huomioita viimeiseen käyttöpäivään, ja ainakin osa heistä joutui muuttamaan kulutustottumuksiin.

Suomessa asuessaan afrikkalaiset opiskelijat kaipasivat kotimaansa ruokaa, erityisesti lihaa. He olivat tottuneet syömään paljon lihaa ja kaipasivat yhteistä grillaamista. Eräs haastateltava kuvasi lihan maistuvan täällä hieman erilaiselta verrattua lihaan, jota hän oli tottunut syömään kotimaassaan.

I am missing just beef oh. That beef the original beef. Because if I compare to this one there is some difference the way it taste the way it is. It's not the same way that beef at home. (miesopiskelija.)

Afrikkalaisten opiskelijoiden mielestä Suomi on kallis maa elää. Ruoka, juoma ja matkustaminen olivat kallista heidän kotimaansa hintatasoon verrattuna. Opiskelijoiden mukaan oli tärkeää käyttää taloudelliset resurssit viisaasti ja huomioida kalliimmat elinkustannukset Suomessa asuessaan. Eräs haastateltava toi esiin ajatuksen, että kotimaasta tuleva rahoitus ei välttämättä ole riittävä elinkustannusten kattamiseen.

And financially I would say really spend your money wisely because the cost of living here is not like back home. It's expensive here. (miesopiskelija.)

Afrikkalaisten opiskelijoiden oli Suomessa sopeuduttava erilaiseen ilmastoon. Erityisesti ero näkyi Suomen talvessa, mikä oli afrikkalaisille opiskelijoille uusi kokemus. Talvella he kokivat ennen kokematon kylmyyttä. Saapuessaan Suomeen keskellä talvea he pääsivät välittömästi kosketuksiin erilaisen ilmaston kanssa. Afrikkalaiset opiskelijat pitivät sääolosuhteita haastavampina kuin heidän kotimaassaan. Heidän mukaansa oli tärkeää valmistua kylmällä säällä riittävän lämpimällä pukeutumisella. Kylmällä säällä oli tärkeää tietää, millaisia talvivaatteita tulee käyttää pysyäkseen lämpimänä. Osa opiskelijoista myös nautti talvesta kylmyydestä huolimatta. Muutama haastateltavista kehotti talvella käyttämään D-vitamiinilisää vireystilan säilyttämiseksi.

So first thing is prepare for extreme cold. Prepare for that. Prepare yourself mentally of course because basically once you have prepared yourself mentally you know what to do physically. You must know what type of clothes to wear and it's just not the matter wearing clothes it is how you wear them also. (miesopiskelija.)

Talven lisäksi myös Suomen kesässä oli oma haasteensa. Afrikkalaiset opiskelijat tulivat maasta, jossa vuorokausirytmisi pysyy tasaisena ympäri vuoden. Erään haastateltavan mukaan Suomen valoisassa kesässä voi olla kiusauksena olla hereillä lähes koko ajan, jolloin liiallinen valvominen voi aiheuttaa väsymistä ja haitata opintoja. On tärkeää, että huoneen pystyy pimentämään esimerkiksi verhoilla, jotta pystyy nukkumaan myös valoisaan aikaan.

Eräs arjen haaste syntyi siitä, että afrikkalaiset opiskelijat eivät vapaa-ajallaan kyenneet tekemään samankaltaisia asioita kuin kotimaassaan. Elämä saattai helposti pyöriä pelkästään koulun ympärillä eivätkä opiskelijat tienneet, mitä tehdä vapaa-ajalla uudessa ympäristössä. Ympäristöstä ei heidän mielestään löytynyt kovin paljon nähtävää eikä tehtävää, joten oli tärkeää pitää itsensä aktiivisena ja löytää uusia ajanviettotapoja.

This one I like it. But problem it's just to go out there and explore. I don't know what to go do out. I go out to school I move around in town. Back home if I would say go back to my small town or to the countryside. (miesopiskelija.)

Muutama miesopiskelija raportoi esimerkiksi aloittaneensa kuntosaliharjoittelun. Eräs naisopiskelija kertoi, kuinka hänen elämänrytmensä muuttui Suomeen tullessa merkittävästi. Kotimaassaan hän oli ollut hyvin aktiivinen järjestötoiminnassa, mutta Suomeen tullessa kaikki loppui ja hän vain opiskeli. Aluksi tämä aiheutti hänelle stressiä, mutta lopulta hän oppi nauttimaan rauhallisemmasta elämän rytmistä.

6 POHDINTA

Tutkimuksessa kuvailtiin afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksia elämisestä ja yliopisto-opiskelusta Suomessa. Suomessa aihetta on sivuttu muutamassa tutkimuksessa, joten tämä tutkimus tarjoaa tuoretta näkökulmaa tärkeään aiheeseen. Tutkimuksen tulosten avulla afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksia Suomessa voidaan ymmärtää syvemmin, mikä on hyödyllistä kaikille afrikkalaisten opiskelijoiden kanssa toimiville opettajille ja opiskelijoille. Tutkimuksen antaman informaation avulla yliopistojen on mahdollista kehittää omaa toimintaansa, jotta afrikkalaisten opiskelijoiden sopeutumista ja opiskelua voitaisiin tukea mahdollisimman hyvin.

Pohdinnassa sidon tutkimuksen tulokset aikaisempaan kansainvälisten opiskelijoiden kokemuksia tarkastelleeseen tutkimukseen. Esittelen myös tämän ja aikaisemman tutkimuksen perusteella tekemiäni johtopäätöksiä sekä kehittämisehdotuksia. Pohdinnan lopussa tarkastelen tutkimuksen toteutusta ja jatkotutkimusehdotuksia.

6.1 Yhteisesti ymmärrettävä kieli kaiken vuorovaikutuksen perusta

Tutkimuksessa havaittiin suomen kielen aiheuttaneen kielimuurin, eivätkä afrikkalaiset opiskelijat kyenneet käyttämään suomea kommunikoinnin välineenä. Suomen kielen osaamattomuus aiheutti haasteita afrikkalaisten opiskelijoiden Suomeen sopeutumisessa sekä sosiaalisten suhteiden rakentamisessa. Tutkimuksen tulokset ovat vahvasti linjassa Pohjoismaissa tehdyn Cauderyn ym. (2007) tutkimuksen sekä Suomessa toteutetun Taajamon (2005) ja Mattilan ym. (2009) tutkimuksien kanssa. Myöskään Taajamon (2005) ja Mattilan ym. (2009) tutkimuksissa ulkomaiset opiskelijat eivät pystyneet kommunikoimaan suomen kielellä, mikä vaikeutti sopeutumista ja sosiaalisten suhteiden luomista. Englanninkielisissä maissa tehdyissä tutkimuksissa heikolla englannin kielen taidolla on havaittu olevan negatiivisia vaikutuksia vuorovaikutukseen paikallisten ihmisten kanssa (Chen 1999; Mori 2000; Poyrazli ym. 2001; Yeh & Inose 2003; Poyrazli & Kavanaugh 2006; Zhang ja Goodson 2011).

Kaikkien edellä mainittujen tutkimusten perusteella näyttää siltä, että paikallisen kielen heikko hallinta heikentää kansainvälisten opiskelijoiden vuorovaikutusta paikallisten kanssa. Vähäinen vuorovaikutus paikallisten kanssa heikentää uuteen kulttuuriin sopeutumista, ja lisää ulkopuolisuuden tunnetta, koska opiskelija ei pysty osallistumaan ympärillään olevaan elämään. Isäntämaan äidinkielen heikko osaaminen vaikeuttaa vuorovaikutusta paikallisten asukkaiden kanssa.

Aiemman tutkimuksen mukaan englanninkielisissä maissa kansainvälisten opiskelijoiden heikolla englannin kielen taidolla on havaittu olevan negatiivisia vaikutuksia koulumenestykseen (Chen 1999; Mori, 2000; Poyrazli ym. 2001; Yeh & Inose 2003 Poyrazli & Kavanaugh 2006; Zhang ja Goodson 2011). Tässä tutkimuksessa afrikkalaiset opiskelijat eivät raportoineet heikon englannin kielen taitonsa vaikuttaneen koulumenestykseen tai vuorovaikutukseen paikallisten ihmisten kanssa. Merkittävä ero on, että edellä mainitut tutkimukset on tehty englanninkielisissä maissa, jolloin opiskelijoiden heikko englannin kielen taito vaikutti kaikkeen kommunikoimiseen. Tämän tutkimuksen tulos oli sen sijaan samansuuntainen kuin Hyams-Ssekasin (2014) Britanniassa afrikkalaisille opiskelijoille tehdyssä tutkimuksessa, jossa opiskelijat eivät raportoineet ongelmista englannin kielen kanssa, koska opiskelijat olivat opiskelleet jo aikaisemmin englanniksi. Tämän tutkimuksen tulosta selittänee sama tekijä, koska tutkimukseen osallistuneet afrikkalaiset opiskelijat olivat jo aikaisemmin tottuneet opiskelemaan ja kommunikoimaan englanniksi.

Yksi haastateltava kertoi englannin kielen asemasta omassa kotimaassaan. Tutkimukseen osallistuneet afrikkalaiset opiskelijat ovat opiskelleet kotimaassaan englantia jo alakoulussa. Lukioissa ja yliopistoissa opetuksen kielenä on ollut englanti. Päästäkseen opiskelemaan yliopistoon kotimaassaan opiskelijoiden tulee läpäistä englannin kielen koe riittävän hyvällä pistemäärällä. Lähes kaikilla haastateltavilla oli takanaan yliopistopintoja kotimaassaan, joten tämä selittänee, minkä vuoksi afrikkalaiset opiskelijat eivät raportoineet vaikeuksia englanninkielisessä kommunikoinnissa omalta osaltaan.

Afrikkalaisten opiskelijoiden kommunikointi suomalaisten kanssa tapahtui englanniksi, jolloin haasteeksi muodostui suomalaisten halu ja kyky kommunikoida englanniksi. Opiskelijat kohtasivat tilanteita, joissa suomalaiset eivät halunneet tai pystyneet kom-

munikoimaan heidän kanssaan englanniksi. Ymmärtämättömyys vaikeutti arkisten tilanteiden hoitamista ja sosiaalisten suhteiden rakentamista. Taajamon (2005) tutkimuksessa arveltiin, että suomalaiset usein aliarvioivat englannin kielen taitojaan ja arastelivat puhua sitä kovan itsekritiikin takia. Taajamon tutkimuksessa esitetyt kuvaukset tukevat tämän tutkimuksen havaintoja. Afrikkalaisten opiskelijoille englannin kielen käyttäminen on ollut osana elämää, joten heidän on luontevaa kommunikoida englanniksi, jolloin vuorovaikutusta vaikeutti pääosin suomalaisten kyky ja halu kommunikoida englannin kielellä.

Tarkasteltaessa afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksia englanninkielisestä kommunikoinnista, tulee kiinnittää huomiota ainakin seuraaviin asioihin. Tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden kotimaassa englanti on virallinen kieli, joten he ovat tottuneet käyttämään sitä. Englanti ei kuitenkaan ole tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden äidinkieli, vaan äidinkielenään he puhuvat kotimaansa eri osissa käytettäviä eri alkuperäiskieliä. Haastatellessani afrikkalaisia opiskelijoita ja litteroidessani haastatteluja huomasin, että haastateltavien englannin kielen taidoissa ja ääntämisessä oli merkittäviä eroja. Eri opiskelijoilla oli puheessaan hieman erilaisia aksentteja, mikä vaikeutti heidän ymmärtämistään.

Haastatteluja litteroidessani minua helpotti kokemukseni Malawista. Malawissa asuessani totuin kuulemaan erilaisia aksentteja kommunikoidessani englanniksi paikallisten kanssa. Oman kokemukseni mukaan afrikkalaisissa alkuperäiskielissä puhenopeus ja puheen rytmittäminen ovat erilaista kuin englannin kielessä, joten opiskelijat ovat saattaneet oppia puhumaan englantia erilaisilla painotuksilla, mikä saattaa joissain tilanteissa vaikeuttaa heidän puhumansa englannin ymmärtämistä. Asuessani Malawissa minulla meni aikaa kunnes opin ymmärtämään eri aksenteilla puhuneiden malawilaisten englantia. Suomalaisten ollessa hieman epävarmoja omasta kielitaidostaan, afrikkalaisten opiskelijoiden aksentti ei todennäköisesti helpottanut englanninkielistä kommunikointia. Kun yhdistämme tähän lähtökohtaan sen, että myös me suomalaiset äännämme englantia omalla aksentillamme, saattaa yhteisen kielen löytyminen viedä hieman aikaa myös tilanteissa, joissa molemmat osapuolet puhuvat omasta mielestään sujuvaa englantia.

Tutkimuksen tuloksia tarkastellessa on tärkeää huomioida, että afrikkalaisten opiskelijoiden englannin kielen osaamistasoa ei määritetty millään tavalla, joten tutkimuksen tu-

lokset kertovat kielitaidosta heidän näkökulmastaan. Aihetta voisi tutkia syvällisemmin tarkastelemalla suomalaisten ja afrikkalaisten opiskelijoiden englannin kielen osaamistasoa, jolloin pystyttäisiin tekemään syvällisempiä johtopäätöksiä, siitä kumman kielitaito vaikeuttaa kommunikointia enemmän. Rehellistä on kuitenkin muistaa, että elämänsä aikana afrikkalaiset opiskelijat ovat todennäköisesti kommunikoineet englanniksi enemmän kuin heidän kohtaamansa suomalaiset. Todennäköistä lienee, että suuremmat haasteet englanninkielisessä kommunikoinnissa olisivat enemmän suomalaisten kuin afrikkalaisten opiskelijoiden taholla.

6.2 Kulttuurien välisiä eroja opittiin kokemuksen kautta

Afrikkalaisten opiskelijoiden kokemusten mukaan suomalainen sosiaalinen kulttuuri on erilainen kuin heidän kotimaassaan. Afrikkalaiset opiskelijat pitävät suomalaisia ujoina ja hiljaisina ihmisinä, joille on tärkeää etäisyyden ja oman tilan säilyttäminen. Suomalaiset ovat täsmällisiä, ja heille on tärkeää sääntöjen noudattaminen. Kuvaus suomalaisista on samankaltainen kuin Taajamon (2005) tutkimuksessa. Erityisesti suomalaisessa kulttuurissa nousi esiin erilainen vuorovaikutuskulttuuri, jonka opiskelijat oppivat käytännönkokemusten kautta. Vuorovaikutus ei ollut yhtä läheistä kuin opiskelijoiden kotimaassa. Opiskelijoiden kokemuksissa oli nähtävissä sopeutumisprosessi kollektiivisesta afrikkalaisesta kulttuurista individualistisempaan suomalaiseen kulttuuriin samalla tavoin kuin Mattilan ym. (2009) tutkimuksessa, jossa kulttuurien ero näkyi hoitokäytännöissä. Kollektiivisesta afrikkalaisesta kulttuurista tulevien opiskelijoiden haasteet sopeutua individualistiseen kulttuuriin nousevat esiin myös kansainvälisessä tutkimuksessa (Boafo-Arthurin 2014).

Afrikkalaisia opiskelijoita on tärkeää valmistaa kohtaamaan erilainen kulttuuri. Tässä tutkimuksessa afrikkalaiset opiskelijat oppivat esimerkiksi tervehtimiskulttuurin käytännön kokemuksen kautta. Tällainen aiheutti opiskelijoille turhaa stressiä, kun he ihmettelivät suomalaisten käyttäytymistä ja etsivät pahimmillaan vikaa itsestään, kun vastaan tulevat ihmiset eivät vastanneet heidän tervehdyksiinsä. Tilanne voitaisiin välttää perehdyttämällä afrikkalaiset opiskelijat paremmin suomalaiseen kulttuuriin korostaen

keskeisimpiä kulttuurien välisiä eroja. Näin voitaisiin helpottaa opiskelijoiden kokemia ikäviä tilanteita heidän tutustuessaan suomalaiseen kulttuuriin käytännön kokemusten kautta. Vuorovaikutuskulttuurin lisäksi haasteita toivat sopeutuminen uuteen aikakäsitukseen ja sääntökeskeisyyteen. Tulevaisuudessa yliopistojen voisi olla hyvä kiinnittää enemmän huomiota perehdyttämiseen, jotta afrikkalaisten opiskelijoiden sopeutuminen suomalaiseen kulttuuriin olisi sujuvampaa.

6.3 Tärkeimmät ihmissuhteet löytyivät omasta vertaisryhmästä

Afrikkalaisten opiskelijoiden mukaan ystäväystyminen suomalaisten kanssa oli haastavaa. Ystäväystymistä haittasivat suomen kielen aiheuttama kielimuuri ja englanninkielisen kommunikaation haasteet suomalaisten kanssa. Useissa kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu, että kansainvälisillä kollektiivista kulttuureista tulevilla opiskelijoilla on ollut haastavaa ystäväystyä isäntämaan asukkaiden kanssa (Mori 2000; Yeh & Insose 2003; Townsend & Poh 2008; Smith & Khawaja 2011). Tämän tutkimuksen tulos on linjassa kansainvälisen tutkimuksen kanssa. Tässä tutkimuksessa useiden opiskelijoiden mielestä ystäväystyminen suomalaisten kanssa oli haastavaa etäisen vuorovaikutuskulttuurin vuoksi. Tulos on samankaltainen Taajamon (2005) tutkimuksen kanssa, jossa ulkomaiset opiskelijat olivat pettynneitä siihen, kuinka vähän heillä oli suomalaisia ystäviä. Hänen tutkimuksensa mukaan suomalainen ja ulkomainen opiskelija ystäväystyivät yleisimmin tehdessään yhteistyötä samoilla kursseilla. Tähän tutkimukseen osallistuneilla opiskelijoilla ei valitettavasti ollut yhteisiä kursseja suomalaisten opiskelijoiden kanssa. Taajamon (2005) esittämien tulosten perusteella voidaan olettaa, että yhteisten kurssien puuttuminen heikensi suomalaisten ystävien saamista.

Tässä tutkimuksessa näkyi selvästi, että afrikkalaisilla naisopiskelijoilla oli enemmän suomalaisia ystäviä kuin miesopiskelijoilla. Ilmiö saattoi johtua siitä, että suurin osa kyseisen yliopistokampuksen opiskelijoista on naisia, joten on todennäköisempää luoda ystävyysuhteita naisopiskelijoiden kesken. Naisopiskelijat raportoivat saaneensa suomalaisia ystäviä tutorien välityksellä, joten opiskelijoiden sukupuolijakaumasta johtuen näyttäisi loogiselta, että naisten oli helpompi löytää ystäviä. Taajamon (2005) tutkimuk-

sessä ulkomaiset opiskelijat raportoivat myös, että heidän oli helpompi ystävystyä suomalaisten nais- kuin miesopiskelijoiden kanssa. Hänen tutkimuksessaan ilmiön arveltiin johtuvan siitä, että suomalaiset naisopiskelijat olivat kiinnostuneempia luomaan ulkomaisia ihmissuhteita, kun taas miesopiskelijat olivat pidättäytyväisempiä.

Yliopiston puolelta olisi tärkeää panostaa siihen, että ulkomaiset opiskelijat saisivat suomalaisia ystäviä, koska useissa tutkimuksissa on havaittu, kuinka sosiaaliset suhteet edistävät ulkomaisten opiskelijoiden sopeutumista (Yeh & Inose 2003; Poyrazli ym. 2010 Zhang & Goodson 2011). Tämän ja Taajamon (2005) tutkimusten perusteella näyttäisi tärkeältä edistää erityisesti sitä, että ulkomaiset miesopiskelijat ystävystyisivät suomalaisten kanssa, koska heille ystävystyminen näyttäisi olevan haastavampaa. Eriytyisen tärkeää yhteisen toiminnan järjestäminen on tilanteissa, joissa afrikkalaisilla opiskelijoilla ei ole yhteisiä kursseja suomalaisten opiskelijoiden kanssa.

Tässä tutkimuksessa afrikkalaiset opiskelijat olivat sitä mieltä, että ystävystyäkseen suomalaisten kanssa oli oltava itse aktiivinen, osallistuttava opiskelijatapahtumiin ja harrastuksiin. Taajamon (2005) tutkimuksessa tuotiin esiin samankaltaisia ajatuksia omasta aktiivisuudesta ja osallistumisesta. Myös Boafo-Arthurin ym. (2017) korostivat, että kansainvälisten opiskelijoiden tulisi olla halukkaita luomaan vuorovaikutussuhteita paikallisten kanssa. Tutkimusten tulokset osoittavat oman aktiivisuuden merkitykseen ystävien saamiseksi. Asiaa olisi tärkeää korostaa afrikkalaisille opiskelijoille heidän saapuessaan Suomeen, jotta he osaisivat suhtautua ystävystymiseen tilanteen vaatimalla tavalla. Kansainvälisen tutkimuksen mukaan myös persoonalliset ominaisuudet vaikuttavat kansainvälisten opiskelijoiden ystävystymiseen paikallisten kanssa (Brisset ym. 2010; Wang & Mallinckrodt 2006). Osalle opiskelijoista haasteeksi saattaa tulla heidän luonnollinen persoonallisuutensa. Ulospäinsuuntautuneiden ekstroverttien kansainvälisten opiskelijoiden saattaa olla helpompaa olla aktiivisia ja ystävystyä kuin introverttien.

Hyam-Ssekasin (2014) ja Boafo-Arthurin ym. (2017) osoittavat, kuinka tärkeää afrikkalaisille opiskelijoille on saada tukea samasta kotimaasta tulevilta kokeneemmilta opiskelijoilta. Valitettavasti tähän tutkimukseen osallistuneilla afrikkalaisilla opiskelijoilla ei ollut tätä mahdollisuutta, koska kampuksella ei opiskellut samasta kotimaasta aiemmin tulleita opiskelijoita. Tulevaisuudessa voisi olla hyödyllistä selvittää, pystytäänkö nyt opiskelleen ryhmän kokemuksia hyödyntämään tulevaisuudessa afrikkalaisten opiskeli-

joiden saapuessa kampukselle. Ryhmän opiskelijat pystyisivät auttamaan merkittävästi uusia opiskelijoita sopeutumaan uuteen ympäristöön, koska jo Suomessa opiskelleilla afrikkalaisilla opiskelijoilla on ainutlaatuista ymmärrystä ja kokemusta Suomeen sopeutumisesta heidän kotimaansa lähtökohdista käsin.

Tässä tutkimuksessa afrikkalaisten opiskelijoiden muodostama vertaisryhmä oli tärkeä sosiaalinen verkosto opiskelijoille. Afrikkalaiset opiskelijat saivat tukea toisiltaan ymmärtäen toistensa tilanteen ja luoden toistensa kanssa merkityksellisiä ihmissuhteita. Myös Hyam-Ssekasin ym. (2014) ja Bofo-Arthurin ym. (2017) tutkimuksissa samasta maasta tulleet opiskelijat muodostivat tärkeän yhteisöverkoston. Negatiivista tilanteesta on se, että tiivis sosiaalinen verkosto samasta maasta tulleiden opiskelijoiden kesken heikentää opiskelijoiden sopeutumista paikalliseen kulttuuriin. Toisaalta on tärkeää, että afrikkalaisilla opiskelijoilla on merkityksellisiä vuorovaikutussuhteita, mutta käänköpuolena on usein se, että sopeutuminen uuteen kulttuuriin kärsii. Etenkin pidempään Suomessa opiskeleville afrikkalaisille opiskelijoille olisi tärkeää sopeutua suomalaiseen kulttuuriin, jolloin heidän olemisensa Suomessa olisi henkisesti vähemmän kuormittavaa.

Afrikkalaisten opiskelijoiden ryhmän dynamiikassa ilmeni myös haasteita, joista aikaisemmassa tutkimuksessa ei raportoitu. Afrikkalaiset opiskelijat muodostivat uuden ryhmän saapuessaan Suomeen. Jokaisessa uudessa ryhmässä tapahtuu paljon asioita, joihin ei välttämättä kiinnitetä riittävästi huomiota. Ryhmän dynamiikan muodostumista on tärkeää tukea. Olisi hyvä, jos ryhmä saisi opiskelujen aikana tukea erilaisten ristiriitailanteiden ratkaisemiseen. Tässä tutkimuksessa aiheutta ei tarkasteltu, joten emme tiedä, millaisia toimenpiteitä yliopistolla tehtiin ryhmän saapuessa. Tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden mukaan on kuitenkin selvää, että ryhmän toiminnassa oli ongelmia, jotka pahimmillaan häiritsivät toisten opiskelua. Tällaiset haasteet aiheuttivat opiskelijoille lisää stressiä, joten olisi hyödyllistä, jos ryhmän dynamiikkaa ja rakenteita voitaisiin tukea ohjatusti. Tulevaisuudessa afrikkalaisten opiskelijoiden saapuessa ryhmän dynamiikkaan on tärkeää kiinnittää huomioita ja muistaa, että ryhmän dynamiikka vaikuttaa yksittäisten opiskelijoiden oppimiskokemukseen.

Afrikkalaisten opiskelijoiden saamalla ystäväperheillä oli merkittävä rooli opiskelijoiden sopeutumisessa suomalaiseen kulttuuriin. Ystäväperheiden kautta koettiin suomalaista

kulttuuria afrikkalaisille opiskelijoille merkittävällä tavalla. Ystäväperheiden merkitys nousi esiin myös Taajamon (2005) tutkimuksessa. Näiden tutkimusten perusteella näyttäisi siltä, että ystäväperhetoiminta on tärkeää ulkomaisten opiskelijoiden sopeutumisen kannalta. On tärkeää, että ystäväperhetoimintaa arvostetaan ja sen toimintaa halutaan edelleen kehittää, jotta afrikkalaisten opiskelijoiden sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin voitaisiin edistää.

Aikaisemman tutkimuksen mukaan yksinäisyyden kokemukset ovat yleisiä kansainvälisille opiskelijoille. (Sawir ym. 2008; Mclachan & Justice 2009). Afrikkalaiset opiskelijat kokivat itsensä yksinäisiksi ja eristetyiksi Constatinen ym. (2005) tutkimuksessa. Myös tässä tutkimuksessa opiskelijat raportoivat yksinäisyyden kokemuksista erityisesti talvella. Yksinäisyyden kokemukset olivat osa prosessia, jonka opiskelijat kokivat ollessaan kaukana perheestään ja ystävistään. Tiiviistä vertaisryhmästä huolimatta opiskelijat kokivat itsensä välillä yksinäisiksi, mikä kertoo jossain määrin ulkopuolisuuden tunteesta, joka ilmeni erityisesti silloin kun kaikki vertaisryhmän opiskelijat eivät olleet paikalla.

6.4 Kulttuuriset erot näkyivät yliopisto-opiskelussa

Tämän tutkimuksen mukaan opiskelu suomalaisessa yliopistossa oli erilaista kuin opiskelu kotimaisessa yliopistossa. Opiskelu suomalaisessa yliopistossa oli vapaampaa ja opiskelijalla oli enemmän vastuuta opintojensa suorittamisesta. Opetus oli vuorovaikutuksellisempaa, yhteisöllisempää ja oppilaskeskeisempää kuin kotimaassa. Opettajia oli helppo lähestyä eikä opettajan ja oppilaan välinen suhde ollut yhtä autoritäärinen kuin kotimaassa. Itsenäinen opiskelijakulttuuri ja oman vastuun korostuminen ja opettajan tasa-arvoinen suhtautuminen nousivat esiin myös Taajamon (2005) tutkimuksessa. Niin tässä kuin Taajamonkin tutkimuksessa opiskelijoiden tuli sopeuta itsenäisempään työskentelyyn ja vastuunkantamiseen omista opinnoistaan. Molemmissa tutkimuksissa nousi esiin myös toimiva oppimisympäristö. Hyam-Ssekasin ym. (2014) tutkimuksessa afrikkalaiset opiskelijat raportoivat opiskelun olevan itsenäisempää ja teknologiaa käytettiin

enemmän kuin kotimaisissa yliopistoissa. Myös tässä tutkimuksessa raportoitiin teknologiaa käytettävän enemmän kuin kotimaan yliopistoissa.

Kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu kollektiivisista kulttuureista tulleilla aasialaisilla kansainvälisillä opiskelijoilla haasteita sopeutua vuorovaikutuksellisiin opetustyyliin länsimaisissa yliopistoissa. Liberman 1994; Edgeworth & Eiseman 2007; Townsed & Poh 2008). Tässä tutkimuksessa afrikkalaiset opiskelijat eivät raportoineet vaikeuksista sopeutua erilaisiin opetustyyliin. He tuntuivat enemmänkin nauttivan ja kokevan hyödyllisiksi kohtaamansa opetustyyliä. Eroa saattaa selittää Afrikan ja Aasian maiden väliset opiskeluun ja kulttuuriin liittyvät erot.

MaCarthy (2005) mukaan kollektiivisille kulttuureille on yleensä ominaista yhdenmukaisuus ja auktoriteettien kunnioittaminen, kun taas individualistisissa kulttuureissa korostuvat itsenäisyys ja henkilökohtainen vastuu. Tämä kulttuureille tyypillinen ero näkyy yliopistojen erilaisessa toimintakulttuurissa henkilökohtaisen vastuun korostumisena suomalaisessa yliopistossa. Tämän tutkimuksen tuloksissa on nähtävissä kollektiivisen ja individualistisen kulttuurin eroavaisuus yliopistojen toimintakulttuureissa. Ero on tärkeää tiedostaa, jotta afrikkalaisia opiskelijoita voidaan valmistaa opiskelukulttuurin muutokseen. Heidän kanssaan työskentelevien henkilöiden on tärkeää tiedostaa ero, jotta afrikkalaisten opiskelijoiden sopeutumista pystyttäisiin paremmin tukemaan. Ristiritilanteissa eroavaisuuksien ymmärtäminen auttaa käsittelemään tilanteita, ja ymmärtämään syvällisemmin afrikkalaisen opiskelijan näkökulmaa.

Tässä tutkimuksessa havaittiin, että osalla yliopiston opettajista oli haasteellista ilmaista itseään englanniksi, jolloin afrikkalaisilla opiskelijoilla oli vaikeuksia ymmärtää opetusta. Tulos on samanlainen kuin Taajamon (2005) tutkimuksessa, jossa ulkomaiset opiskelijat raportoivat, että osalla opettajista oli heikko englannin kielen taito, mikä heikensi opintojen kiinnostavuutta. Tämän tutkimuksen ja Taajamon (2005) tutkimuksen perusteella voisi olla aiheellista kiinnittää huomiota kansavälisiä opiskelijoita opettavien yliopisto-opettajien englannin kielen taitoon, jotta opiskelijoille voitaisiin tarjota laadukasta opetusta. Kansainvälisiä opiskelijoita opettaville opettajille voisi olla hyvä järjestää mahdollisuuksia englanninkielisen opetuksen harjoitteluun, jotta heidän aineenhallintansa ja osaamisensa tulisi esiin myös englannin kielellä. Omasta kokemuksestani ulkomailta tiedän, että englannin kielellä opettaminen ja kommunikointi vaativat har-

joittelua, ja silti itsensä ilmaiseminen vieraalla kielellä on välillä haastavaa. Englanti on tänä päivänä tieteen yleinen kieli maailmassa, joten on kohtuullista, että yliopistotasolla opettajia ohjataan ja tuetaan englanninkielisessä kommunikoimisessa. Myöskään suomalaisille opiskelijoille ei olisi haittaa mahdollisuuksista suorittaa enemmän opintoja englanniksi suomenkielisten tutkintojensa yhteydessä.

6.5 Afrikkalaiset opiskelijat kohtasivat rasismia

Tämän tutkimuksen mukaan afrikkalaiset opiskelijat kohtasivat rasistista käytöstä Suomessa. Rasistinen käytös ilmeni välttelemisenä, pitkinä katseina, käsimerkkien näyttämisenä, asiattomina huuteluna ja vakavimmillaan fyysisenä kontaktina. Tutkimuksen tulokset ovat samankaltaisia kuin Mattilan ym. (2009) ja Taajamon (2005) tutkimuksissa, joissa tummaihoiset afrikkalaiset opiskelijat kohtasivat rasistista käytöstä Suomessa. Myös kansainvälisissä tutkimuksissa tummaihoiset opiskelijat ovat kohdanneet rasistista käytöstä (Constantine 2005; Hassab 2006; Lee & Rice 2007; Poyrazli & Lopez 2007; Bofo-Arthur 2014). Taajamon (2005) tutkimuksessa konfliktitilanteissa oli toisena osapuolena useimmiten juopunut suomalainen. Myös tässä tutkimuksessa opiskelijat raportoivat samankaltaisista tilanteista. Afrikkalaiset miesopiskelijat kokivat rasistista käytöstä yökerhoissa suomalaisten miesten taholta, jolloin on hyvin todennäköistä, että osapuolena on ollut juopunut henkilö. Tämän tutkimuksen tulokset tukevat aikaisemman tutkimuksen tuloksia siitä, että erilaisesta etnisestä taustasta tulevat ulkomaiset opiskelijat kohtaavat rasistista käytöstä kantaväestön suunnalta.

Tässä tutkimuksessa opiskelijat eivät kohdanneet rasistista käytöstä kampusalueella yhden haastateltavan lieviä kokemuksia lukuun ottamatta. Rasista käytöstä kohdattiin pääasiassa kampuksen ulkopuolella. Tulos on samankaltainen kuin Hassabin (2006) tutkimuksessa, mutta Yhdysvalloissa on saatu myös erilaisia tuloksia. Constantinen ym. (2005) tutkimuksessa tummaihoiset afrikkalaiset opiskelijat kohtasivat rasistista käytöstä kampuksella valkoihoisten opiskelijoin taholta. Leen ja Ricen (2007) tutkimuksessa kansainväliset opiskelijat kohtasivat syrjintää opiskelijoiden lisäksi yliopiston henkilökunnan taholta. Tämän tutkimuksen perusteella näyttäisi siltä, että suomalaisten yliopis-

to-opiskelijoiden eikä yliopiston henkilökunnan keskuudessa ilmene rassistista käytöstä samalla tavoin kuin Yhdysvalloissa.

Tässä tutkimuksessa afrikkalaiset miesopiskelijat kohtasivat enemmän rasismia kuin naisopiskelijat. Tulos on samankaltainen kuin Taajamon (2005) tutkimuksessa, jossa ulkomaiset opiskelijat ajattelivat suomalaisten kokevan tummaihoiset miehet suuremmaksi uhaksi kuin naiset. Rasismin kohtaamiseen saattaa vaikuttaa myös se, että tähän tutkimukseen osallistuneet afrikkalaiset miesopiskelijat viettivät enemmän aikaa yökerhoissa kuin naisopiskelijat, joten miehet joutuivat enemmän tekemisiin juopuneiden suomalaisten kanssa.

Tulevaisuudessa oli tärkeää etsiä keinoja, millä rassistista käyttäytymistä afrikkalaisia opiskelijoita kohtaan voitaisiin ehkäistä, ja kuinka heitä voitaisiin tukea käsittelemään ikäviä rassistisia kokemuksia. Kansainvälisessä tutkimuksessa on todettu, että syrjinnän kokemisella on yhteyttä heikkoon psyykkiseen hyvinvointiin ja masennukseen (Atri ym. 2006; Jung ym. 2007; Wei ym. 2007). Tässä tutkimuksessa afrikkalaiset miesopiskelijat raportoivat muuttaneensa illanvietto tapaansa, koska yökerhoon ei ollut enää mukava mennä rassististen kokemusten vuoksi. Tutkimusten mukaan tilanteeseen puuttuminen on tärkeää afrikkalaisten opiskelijoiden psyykkisen hyvinvoinnin kannalta. On hyvä muistaa, että kyse on suuremmasta yhteiskunnallisesta ongelmasta, mutta yliopiston puolelta olisi tärkeää tehdä kaikki mahdollinen opiskelijoiden tukemiseksi ja valmistamiseksi rasismin kohtaamiseen. Tässä tutkimuksessa ei tarkasteltu, millaisia tukitoimenpiteitä ja keskustelumahdollisuuksia afrikkalaisilla opiskelijoilla oli opiskelujen aikana, mutta näyttää siltä, että heidän on tärkeää saada tukea. Tämän tutkimuksen mukaan on todennäköistä, että tummaihoiset afrikkalaiset opiskelijat kohtaavat rassistista käytöstä Suomessa. Tilanne on opiskelijan hyvinvoinnin näkökulmasta haitallisempi, mitä pidempään hän oleskelee Suomessa ja joutuu rassistisen käytöksen kohteeksi.

6.6 Elämä toisella puolella maapalloa oli erilaista

Aiemmassa tutkimuksessa on havaittu majoittumisen ja matkustamisen tuottaneen ongelmia kansainvälisille opiskelijoille (Bradley 2000; Poyrazli & Grahame 2007). Tässä tutkimuksessa opiskelijoiden ei tarvinnut huolehtia majoittumisesta, vaan asumisjärjestelyt olivat valmiina, kun he saapuivat Suomeen. Asumiseen liittyvät haasteet liittyivät yliopistolle liikkumiseen sekä yhteisasumiseen.

Yleisesti meillä saattaa olla käsitys, että afrikkalaiset ovat tottuneet liikkumaan paljon fyysisesti esimerkiksi kävelemällä. Usein olemme kuulleet tarinoita, kuinka lapset joutuvat Afrikassa kävelemään kouluun pitkiäkin matkoja. Toki tämä saattoi olla todellisuutta osalle tähän tutkimukseen osallistuneiden lapsuudessa, mutta aikuisiällä opiskelijat olivat kotimaassaan tottuneet liikkumaan taksilla sen edullisuuden vuoksi. Suomessa taksilla liikkuminen oli heille liian kallista, joten opiskelijat taittoivat matkan yliopistolle kävellen tai pyöräillen. Etenkin talvella se on voinut olla erityisen haastavaa joinakin aamuina, kun lunta on tuiskunnut ja lämpötila on ollut reilusti pakkasen puolella.

Muista käytännön asioista esiin nousi ruoka. Kotimaastaan afrikkalaiset opiskelijat kaipaivat erityisesti lihaa, mikä Suomessa ei heidän mielestään maistunut yhtä hyvältä. Afrikassa liha on usein hyvin orgaanista ja lähellä tuotettua eikä useissa maissa ole samankaltaista teollista lihantuotantoa kuin Suomessa. Kotimaassaan opiskelijat ovat tottuneet todennäköisesti syömään vähemmän teollisesti käsiteltyä lihaa, joka maistuu paremmalta. Tuntui myös siltä, että opiskelijat kaipaivat lihan grillaamalla valmistamiseen ja syömiseen liittyvää sosiaalista ulottuvuutta.

Toinen ruokaan liittyvä tekijä oli ruokatuotteiden viimeiset käyttöpäivät, joita afrikkalaiset opiskelijat eivät olleet tottuneet tarkkailemaan. Aikaisemmin kuvailin tapahtumaa, jossa opiskelijat menettivät merkittävän summan rahaa. Tällaisten tilanteiden välttämiseksi olisi tärkeää, että afrikkalaisia opiskelijoita ohjaamassa olisi henkilöitä, jotka tuntevan opiskelijoiden kotimaan tapoja ja käytäntöjä, jotta he pystyisivät nostamaan esiin keskeisiä asioita, jotta tällaisia tilanteita ei tapahtuisi tulevaisuudessa. Afrikkalais-

ten opiskelijoiden ryhmän kokemusta olisi tärkeää hyödyntää, jos samasta kotimaasta saapuu tulevaisuudessa opiskelijoita Suomeen.

Afrikkalaisten opiskelijoiden mielestä Suomi oli kallis maa asua, joten opiskelijoiden tulisi täällä ollessaan käyttää taloudelliset resurssit viisaasti. Elinkustannukset ovat selvästi korkeammat kuin heidän kotimaassaan, mikä täytyy huomioida rahan käytössä. Opiskelijat eivät kuitenkaan raportoineet varsinaisista taloudellisista ongelmista, kuten aikaisemmissa kansainvälisissä tutkimuksissa. Taloudelliset ongelmat raportoitiin useissa tutkimuksissa afrikkalaiselle opiskelijoille keskeiseksi haasteeksi heidän opiskellessaan Yhdysvalloissa ja Britanniassa. (Constantine ym. 2005; Boafo-Arthur 2014; Hyam-Ssekasi ym. 2014.) Eroa selittänee se, että tähän tutkimukseen osallistuneet opiskelijat eivät joutuneet itse maksamaan lukukausimaksujaan. Opiskelijat opiskelivat kotimaansa valtion tukemina täydellä stipendillä saaden taloudellista tukea myös arjen kuluihin. Tilanne olisi voinut olla samankaltainen kuin aiemmassa tutkimuksessa, jos opiskelijat olisivat opiskelleet Suomessa pelkästään omalla rahoituksellaan.

Merkittävänä ilmastoon liittyvänä muutoksena afrikkalaiset opiskelijat kohtasivat Suomen talven. Afrikasta Suomeen tullessa ilmaston muutos on radikaali ja opiskelijoiden on tärkeää tiedostaa edessä oleva muutos ja oppia Suomessa talvipukeutumisen perusteet. Talven pimeys luo afrikkalaisille opiskelijoille erityisen haasteen, koska kotimaassaan he ovat tottuneet säännölliseen päivärytmiin ja valoisuuteen. Kansainvälisissä tutkimuksissa ei noussut esiin ilmastoon liittyviä haasteista. Useimmat kansainväliset tutkimukset on toteutettu maissa, joissa ei ole samanlaista talvea kuin Suomessa, joten on ymmärrettävää, että ilmastoon liittyvät muutokset eivät nouse esiin.

Tässä tutkimuksessa esiin nousi myös tylsistyminen, mikä johtui siitä, että afrikkalaisilla opiskelijoilla oli haasteita löytää mielekkäitä vapaa-ajan viettotapoja. Elämä pyöri helposti pelkästään opiskelun ympärillä. Tylsistymisessä näkyi, että afrikkalaisten opiskelijoiden oli haastavaa sopeutua Suomeen ja luoda merkityksellisiä sosiaalisia suhteita suomalaisten kanssa, joten vapaa-ajalle oli haastavaa löytää mielekästä tekemistä. Tulos on samankaltainen kuin Taajamon (2005) tutkimuksessa, jossa opiskelijat eivät juuri tutustuneet yliopistomaailman ulkopuolella virtaavaan elämään eivätkä suomalaiseen kulttuuriin.

6.7 Tutkimuksen toteutuksen arviointia ja jatkotutkimusehdotuksia

Tutkimusaineistoni koostuu kahdeksan afrikkalaisen opiskelijan haastatteluista. Tutkimuksen tulosten perusteella ei voida tehdä laajasti yleistettäviä johtopäätöksiä afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksista Suomessa. Yleistettävien johtopäätösten tekemiseksi tutkimusjoukon tulisi olla laajempi. Tutkimuksen voitaneen kuitenkin ajatella antavan suuntaviivoja afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksista tarjoten näin arvokasta informaatiota ja luoden pohjaa jatkotutkimuksella.

Kaikki tutkimukseen osallistuneet opiskelijat tulivat samasta Afrikan maasta, joten heidän kokemustensa ei voida suoraan ajatella edustavan muista maista tulevien afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksia. Useissa Afrikan maissa on myös erilaisia kulttuureja maiden sisällä, koska eri heimoista polveutuvilla ihmisryhmillä saattaa olla erilaisia kulttuurisia tapoja ja ajatusmalleja. Ihmisten kokemuksiin vaikuttaa merkittävästi heidän subjektiivinen elämäkokemuksensa, koska siitä käsin ihminen tarkastelee maailmaa ja elämässään tapahtuvia asioita. Tässä tutkimuksessa ei huomioitu opiskelijoiden aikaisemman elämäkokemuksen vaikutusta heidän kokemustensa jäsentämiseen Suomessa.

Tutkielmassani pyrin kuvaamaan tutkimusprosessia mahdollisimman tarkasti, jotta lukijan olisi mahdollista seurata tekemiäni ratkaisuja ja analyysipolkuani. Olen henkilökohtaisesti ollut vastuussa tutkimisaineiston käsittelemisestä sen eri vaiheissa, jolloin olen voinut varmistaa, että aineistoa on käsitelty tarkoituksenmukaisella tavalla. Käänteisenä puolena on se, että eri analysoinnin vaiheissa ei ole ollut vuorovaikutusta toisen tutkijan kanssa. Tutkimuksen luotettavuutta lisäisi se, että tutkimusaineiston analysoisi kaksi tutkijaa, jotka keskustelisivat tuloksista ja prosessista vasta oman analyysinsä jälkeen. Näin voitaisiin todentaa, saavatko tutkijat samankaltaisia tuloksia analysoimalla ja tulkitsemalla tutkimusaineistoa yhteisesti sovittujen tieteellisten käytäntöjen mukaisesti.

Tutkimusaineiston analysoimisessa oman objektiivisuuden arvioiminen on haastavaa, koska tarkastelemme maailmaa aina omasta subjektiivisesta näkökulmastamme käsin. Objektiivisen tarkastelun lähtökohtana voitaneen pitää oman subjektiivisuutensa tiedos-

tamista. Uskon oman kokemuksen Afrikassa elämisestä antaneen minulle perspektiiviä ja syvyyttä tarkastella tutkimaani aihetta. Tutkimushaastattelujen aikana pystyin kysymään tarkentavia kysymyksiä sekä samaistumaan opiskelijoiden kokemuksiin, kun he kertoivat omasta maastaan kuvatessaan esiin nousevia eroavaisuuksia. Pystyin myös vastavuoroisesti jakamaan joitakin omia kokemuksiani Afrikasta ja näin luomaan syvempää yhteyttä haastattelun aikana. Oma kokemukseni auttoi ymmärtämään yhteiskuntarakenteissa ja ajattelussa olevia keskeisiä eroja, jotka nousivat esiin haastattelujen aikana. Toisaalta on mahdollista, että oman kokemuksen mukana tuomat ennakkokäsitkset ovat saattaneet huomaamattani ohjata omaa tulkintaani tutkimuksen erivaiheissa.

Tutkimuksen erivaiheissa olen toiminut hyvään tutkimuskäytäntöön kuuluvien eettisten periaatteiden mukaisesti. Tutkimukseen osallistuneita opiskelijoita informoitiin suullisesti ja kirjallisesti tutkimuksen tarkoituksesta ja tutkimusaineiston käsittelemisestä. Annetun informaation perusteella opiskelijat tekivät päätöksen tutkimukseen osallistumisesta. Tutkimuksen eri vaiheissa olen hallinnoinut tutkimusaineistoa eikä muilla henkilöillä ole ollut pääsyä tutkimusaineistoon. Tutkimukseni raportoinnissa olen suojellut tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden anonymiteettiä opiskelijoille etukäteen ilmoittamillani tavoilla.

Tutkimuksen perusteella voidaan nähdä useita mahdollisuuksia jatkotutkimukselle. Tässä tutkimuksessa tarkasteltuja näkökulmia olisi mahdollista tarkastella kutakin erikseen omana tutkimuksenaan, jolloin rajaamalla aihetta voitaisiin yhteen näkökulmaan syventyä huomattavasti enemmän kuin tässä tutkimuksessa. Tutkimuksessa kokemuksia tarkasteltiin afrikkalaisten opiskelijoiden näkökulmasta. Saadaksemme laajemman kuvan ilmiöstä, aihetta olisi tärkeää tarkastella myös suomalaisten opiskelijoiden ja yliopiston henkilökunnan näkökulmasta. Näin voisimme saada huomattavasti kokonaisvaltaisemman kuvan afrikkalaisten opiskelijoiden kokemuksista suomalaisessa yliopistossa.

Tässä tutkimuksessa esiin nousi ystäväperheiden merkittävä rooli opiskelijoiden sopeutumisessa ja suomalaisen kulttuurin kokemisessa. Jatkossa olisi mielenkiintoista tarkastella ystäväperheen roolia ystäväperheen näkökulmasta. Tutkimuksessa voitaisiin tarkastella ystäväperheiden kokemuksia heidän ottaessaan afrikkalaisen opiskelijan osaksi omaa elämäänsä. Millaisen sopeutumisprosessin ja muutoksen tilanne aiheuttaa ystäväperheissä, ja mitä muutoksia heissä tapahtuu tämän prosessin seurauksena. Tämän tut-

kimuksen mukaan ystäväperhe oli merkityksellinen kokemus opiskelijalle, mutta olisi mielenkiintoista tarkastella, mitä kokemus merkitsi ystäväperheille.

Jatkotutkimuksessa voisi tarkastella tässä tutkimuksessa haastateltujen afrikkalaisten opiskelijoiden urapolkuja vuosikymmeniä myöhemmin heidän kotimaassaan. Näin voitaisiin saada tietoa siitä, miten merkityksellisinä he kokivat opiskelunsa Suomessa oman työuransa kannalta. Voitaisiin myös tarkastella Suomessa saadun koulutuksen merkitystä afrikkalaisten opiskelijoiden kotimaahan, jolloin nähtäisiin, millä tavalla he ovat vaikuttaneet oman maansa kehitykseen.

LÄHTEET

- Atri, A., Sharma, M. & Cottrell, R. (2006). Role of social support, hardiness, and acculturation as predictors of mental health among international students of Asian Indian origin. *International Quarterly of Community Health Education*, 27, 59–73.
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*, 29, 697–712.
- Berry, J. W. (2006). Stress perspectives on acculturation. Teoksessa D. L. Sam & J. W. Berry (toim.) *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology* (s. 43–57). Cambridge: Cambridge University Press.
- Berry, J. W. & Sam, D. L. (2016). Theoretical perspectives. Teoksessa D. L. Sam & J. W. Berry (toim.), *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology* (s. 11–29). Cambridge: Cambridge University Press.
- Boafo-Arthur, S. (2014). Acculturative Experiences of Black-African International Students. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 36 (2), 115–124.
- Boafo-Arthur, S., Attah, D. A., Boafo-Arthur, A. & Akoensi, T. D. (2017) Strategies and Initiatives in Acculturation: Voices from Ghana. *Journal on International Students*, 7 (4), 1065–1079.
- Bradley, G. (2000). Responding effectively to the mental health needs of international students. *Higher Education*, 39, 417–433.
- Brinkmann, S. 2014. Unstructured and Semi-Structured Interviewing. Teoksessa P. Leavy (toim.) *The Oxford Handbook of Qualitative Research* (s. 277–299). New York: Oxford University Press.
- Brisset, C., Safdar, S., Lewis, J. R. & Sabatier, C. (2010). Psychological and sociocultural adaptation of university students in France: The case of Vietnamese international students. *International Journal of Intercultural Relations*, 34, 413–426.
- Caudery, T., Petersen, M. & Shawn, P. (2007). The language environment of exchange students at Scandinavian universities. Teoksessa R. Wilkinson & V. Zegers (toim.) *Researching content and language integration in higher education*. (s. 233–250). Maastricht: Universiteit Maastricht.
- Chen, C. P. (1999). Common stressors among international college students: Research and counseling implications. *Journal of College Counseling*, 2, 49–65.

- Constantine, M., Anderson, G., Caldwell, L., Berkel, L. & Utsey, S. (2005). Examining the Cultural Adjustment Experiences of African International College Students: A Qualitative Analysis. *Journal of Counselling Psychology*, 52, 57–66.
- Currie Dawn, H. & Kelly Deirde, M. 2012. Group interviews: understanding shared meaning and meaning-making. Teoksessa S. Delamont (toim.) *Handbook of Qualitative Research in Education* (s. 405–425). Northampton: Edward Elgar Publishing, Inc.
- Dao, T. K., Lee, D. & Chang, H. L. (2007). Acculturation level, perceived English fluency, perceived social support level, and depression among Taiwanese international students. *College Student Journal*, 41, 287–295.
- Edgeworth, K. & Eiseman, J. (2007). Going bush: International student perspectives on living and studying at an Australian rural university campus. *Journal of Research in Rural Education*, 22 (9), 1–13.
- Forsey, M. 2012. Interviewing individuals. Teoksessa S. Delamont (toim.) *Handbook of Qualitative Research in Education* (s. 364–376). Northampton: Edward Elgar Publishing, Inc.
- Hammersley, M. 2012. Transcription of speech. Teoksessa S. Delamont (toim.) *Handbook of Qualitative Research in Education* (s. 439–445). Northampton: Edward Elgar Publishing, Inc.
- Hanassab, S. (2006). Diversity, international students, and perceived discrimination: Implications for educators and counselors. *Journal of Studies in International Education*, 10, 157–172.
- Hashim, I. H. & Yang, Z. L. (2003). Cultural and gender differences in perceiving stressors: A cross-cultural investigation of African and Western students in Chinese colleges. *Stress and Health*, 19, 217–225.
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2014. *Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2012. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hyam-Ssekasi, D., Mushibe, C. P. & Caldwell, E. F. (2014) International Education in the United Kingdom: The Challenge of the Golden Opportunity for Black-African Students. *SAGE open*, 1–13.
- Jung, E., Hecht, M. L. & Wadsworth, B. C. (2007). The role of identity in international students' psychological well-being in the United States: A model of depression level,

- identity gaps, discrimination, and acculturation. *International Journal of Intercultural Relations*, 31, 605–624.
- Kuula, A. 2011. *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.
- Lee, J. J. & Rice, C. (2007). Welcome to America? International student perceptions of discrimination. *Higher Education*, 53, 381–409.
- Liberman, K. (1994). Asian student perspectives on American university instruction. *International Journal of Intercultural Relations*, 18, 173–192.
- Mattila, L.-R., Pitkääjärvi, M. & Erikson, A. (2009) International student nurses' experiences of clinical practice in the Finnish health care system. *Nurse Education in Practice*, 10, 153–157.
- McCarthy, J. (2005) Individualism and Collectivism: What Do They Have to Do With Counselling? *Journal of Multicultural Counselling & Development*, 33 (2), 108–117.
- McLachlan, D. A. & Justice, J. (2009). A grounded theory of international student well-being. *Journal of Theory Construction & Testing*, 13, 27–32.
- Mears, C.L. 2012. In-depth interviews. Teoksessa J. Arthur, M. Waring, M, R. Coe & L. Hedges (toim.) *Research Methods and Methodologies in Education* (s. 170–176). London: SAGE Publications Ltd.
- Misra, R., Crist, M. & Burant, C. J. (2003). Relationships among life stress, social support, academic stressors, and reactions to stressors of international students in the United States. *International Journal of Stress Management*, 10, 137–157.
- Mori, S. (2000). Addressing the mental health concerns of international students. *Journal of Counseling and Development*, 78, 137–144.
- Opetushallitus. (2018). *Tilastotietoja ulkomaalaisista tutkinto-opiskelijoista Suomen korkeakouluissa 2017*. Viitattu 22.2.2019, saatavilla: (http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/167086_FaktaaExpress9A_2018.pdf)
- Opetushallitus. (2018). *Suomalaisissa korkeakouluissa opiskelevien ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden kansalaisuudet 2011-2017*. Viitattu 22.2.2019, saatavilla: (http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/166450_kansalaisuudet_lahtomaittain_2011-2017.pdf)
- Poyrazli, S., Arbona, C., Bullington, R. & Pisecco, S. (2001). Adjustment issues of Turkish college students studying in the United States. *College Student Journal*, 35, 52–63.

- Poyrazli, S. & Grahame, K. M. (2007). Barriers to adjustment: Needs of international students within a semi-urban campus community. *Journal of Instructional Psychology*, 34, 28–45.
- Poyrazli, S. & Kavanaugh, P. R. (2006). Marital status, ethnicity, academic achievement, and adjustment strains: The case of graduate international students. *College Student Journal*, 40, 767–780.
- Poyrazli, S. & Lopez, M. D. (2007). An exploratory study of perceived discrimination and homesickness: A comparison of international students and American students. *The Journal of Psychology*, 141, 263–280.
- Poyrazli, S., Thukral R. K. & Duru, E. (2010) International students' race-ethnicity, personality and acculturative stress. *Journal of Psychology and Counselling*, 2 (8), 25–32.
- Safdar, S. & Berno, T. (2016). Sojourners. Teoksessa D. L. Sam & J. W. Berry (toim.) *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology* (s. 173–195). Cambridge: Cambridge University Press.
- Sawir, E., Marginson, S., Deumert, A., Nyland, C. & Ramia, G. (2008). Loneliness and international students: An Australian study. *Journal of Studies in International Education*, 12, 148–180.
- Smith, R. A. & Khawaja, N. G. (2011) A review of the acculturation experiences of international students. *International Journal of Intercultural Relations*, 35, 699–713.
- Spencer, R., Pryce, J. M. & Walsh, J. 2014. Philosophical Approaches to Qualitative Research. Teoksessa P. Leavy (toim.) *The Oxford Handbook of Qualitative Research* (s. 81 – 98). New York: Oxford University Press.
- Taajamo, M. (2005) *Ulkomaiset opiskelijat Suomessa – Kokemuksia opiskelusta ja oppimisesta, elämästä ja erilaisuudesta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Timmermans, T. & Tavory, I. 2012 Theory Construction in Qualitative Research: From Grounded Theory to Abductive Analysis. *Sociological Theory*, 30 (3), 167–186.
- Townsend, P. & Poh, H. J. (2008). An exploratory study of international students studying and living in a regional area. *Journal of Marketing for Higher Education*, 18, 240–263.
- Tuomi, J. & Sarajärvi A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Viitattu 18.2.2019 saatavilla: (https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf)

- Wang, C.-C. D. C. & Mallinckrodt, B. (2006). Acculturation, attachment, and psychosocial adjustment of Chinese/Taiwanese international students. *Journal of Counseling Psychology*, 53 (4), 422–433.
- Waring, M. 2012. Finding your theoretical position. Teoksessa J. Arthur, M. Waring, M, R. Coe & L. Hedges (toim.) *Research Methods and Methodologies in Education* (s. 15–20). London: SAGE Publications Ltd.
- Wei, M., Heppner, P.P., Mallen, M. J., Ku, T.-Y., Liao, K. Y.H. & Wu, T.F. (2007). Acculturative stress, perfectionism, years in the United States, and depression among Chinese international students. *Journal of Counseling Psychology*, 54, 385–394.
- Yeh, C. J. & Inose, M. (2003). International students' reported English fluency, social support satisfaction, and social connectedness as predictors of acculturative stress. *Counselling Psychology Quarterly*, 16 (1), 15–28.
- Zhang, Z. & Brunton, M. (2007). Differences in living and learning: Chinese international students in New Zealand. *Journal of Studies in International Education*, 11, 124–140.
- Zhang, J. & Goodson, P. (2011). Predictors of international students' psychosocial adjustment to life in the United States: A systematic review. *International Journal of Intercultural Relations*, 35, 139–162.

LIITTEET

LIITE 1

RESEARCH INFORMATION AND PERMIT

Dear students,

I would like to ask you to participate to my study about the experience of an African international student in Finland. Study will be done for my thesis. I would really appreciate your participation and will to share your experience in this study. Your participation to this study will be volunteer.

PURPOSE OF THE STUDY

The purpose of this study is to describe an African international student's experience in the Finnish University and in Finland. The purpose of this study is to have information about acculturation process that African international students will go through when they study in Finland.

RESEACHER

Ville Ketola

Master of Sport Science 2014

Worked as a physical education teacher in Malawi for a two years

(sähköposti poistettu)

(puhelinnumero poistettu)

SUPEVISOR OF THE THESIS

Lauri Kemppinen, PhD, University Lecturer

(sähköposti poistettu)

RESEARCH DATA COLLECTION

The data will be collected by semi-structured interviews.

Interviews will be done during the May and June in the year 2018.

HANDLING OF THE DATA

All records and research material will be kept safe by researcher.

All the recordings will be destroyed after the recordings are transcribed.

Your teachers on this campus do not have access to the interview materials.

Transcriptions of the interviews will be kept safe by researcher.

Data will be used to do my thesis not any other researches.

REPORTING

Report will be written in Finnish.

Your name or your home nation is not mentioned in the report.

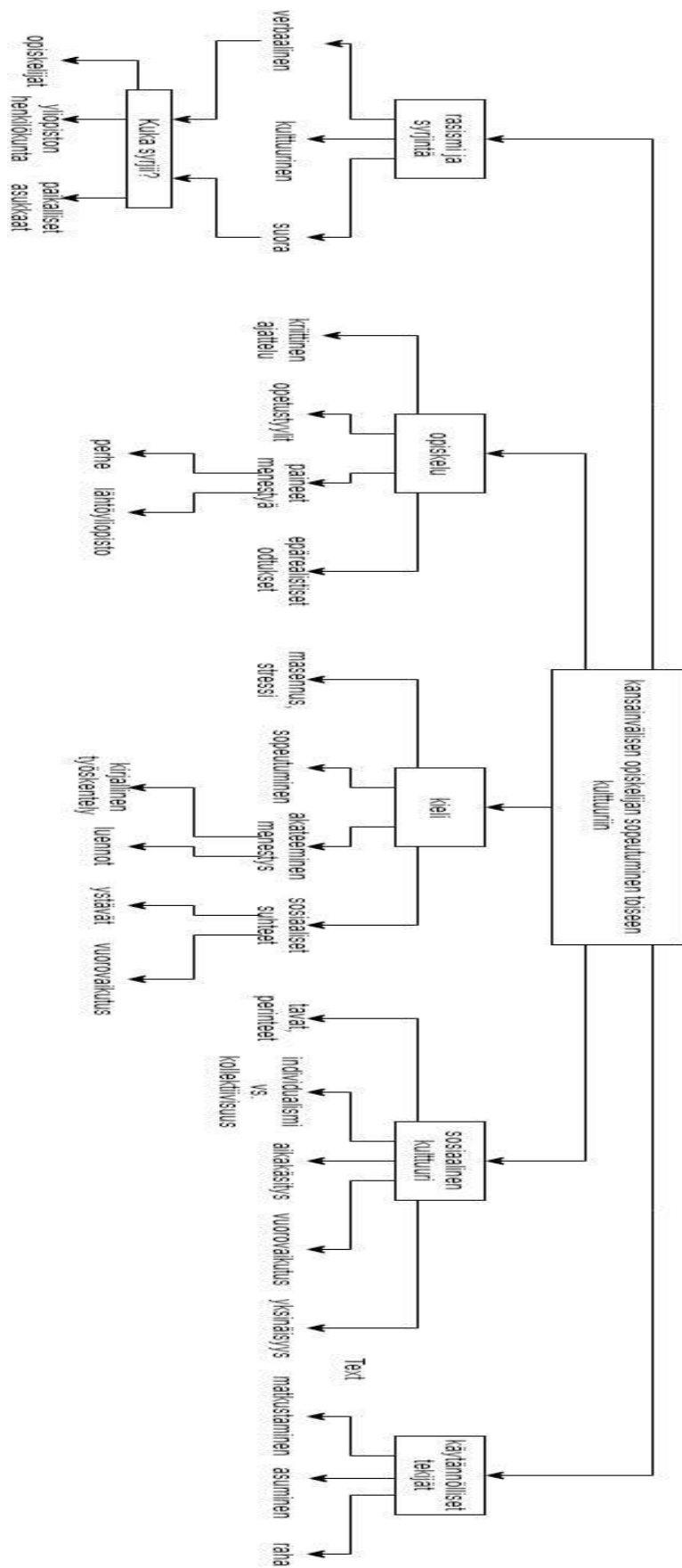
Name of the University is not mentioned in the report.

NOTICE OF CONSENT

I have been asked to participate to study about the African international student's experience in Finland. I have read the research information and I want to participate to this study according to detailed information that is given in research situation. I allow that information given by me can be used scientific reporting when my identity is kept secret.

LIITE 2

LIITE 3

SEMI-STRUCTURAL INTERVIEW

Let's imagine that you are back to your home. I would like to know where you are coming from. Don't mention the name of the place or city but may describe the environment, please. For example, are you coming from a big city, town or village on the countryside.

- May you describe the environment where did you live as a child?
- May you describe the environment where you lived before you came to Finland?
- May you tell some nice memory from your own school time?
- What kind of education did you have before you came to Finland?

Let's imagine that a new student will come to your class from that same environment that you are coming from. You would be a tutor student for her/him. Your mission would be helping her/him to adjust to her/his new environment in Finland as well as possible. You meet this new student at first time.

1. What would you tell her/him about Finland and Finnish culture?
2. What would you tell her/him about everyday living here in Finland?
3. What would you tell her/him about studying in University in Finland?
4. Are there some things that you would warn her/him?
5. What kind of advices would you give to her/him that it would be easier for her/him to adjust to the new environment?
6. What kind of advices would you give to her/him that it would be easier to get friends among the Finnish students?

Let's return to the time when you were still in your home nation.

7. How did you hear about this degree program in University in Finland?
8. Why did you apply to this program? What was your motivation?
9. What were your thoughts and feelings when you were selected to this degree program?
10. What kind of expectations did you have for this degree program?

Let's talk about your own experience here in Finland for a while

11. How do you see your future in your home nation?
  - Do you see yourself as a teacher in the future?
12. What are you missing the most from your home nation?
13. What are your thoughts and feelings about being an African international student in Finland?
14. Are there any specific challenges or problems in your everyday life that you have experienced being an African who is living in Finland?
  - What has been difficult for you?
  - What has been easy for you?
  - Food, shopping, transporting
15. Are there any specific challenges or problems that you have experienced being an African international student on this campus?
  - What has been difficult for you?
  - What has been easy for you?
  - Language, teaching style and critical thinking
16. Describe your relationships with friends and peers who live in Finland.
  - Are the most important friends Finns or students from your home nation?
  - Have you felt yourself lonely in Finland?
  - Do you have many Finnish friends?
17. Describe your communication with family members who live in your home nation.
  - How often?
18. Describe your communication with friends who live in your home nation.
  - How often?
19. Have you experienced any discrimination or racism in Finland?
  - On campus or outside of the campus?
  - From Whom?
  - What kind of?